

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 6 (9), 2013

Dreptul la AP(e)L

PRIMARI, ÎN INIMA EUROPEI ȘI A DEMOCRAȚIEI

CHIȘINĂU-STRASBOURG-VILNIUS:

Oficial ne merge bine! Republica Moldova a primit un bonus de încredere din partea Bruxelles-ului, la Summit-ul Parteneriatului Estic de la Vilnius. Parafarea Acordului de Asociere cu UE vine după doi ani de negocieri complicate cu organismele europene și cu un șir de reforme asumate de autorități, dar realizate pe jumătate. Tocmai de aceea, istoricul eveniment poate fi și trebuie interpretat ca un imens gest de susținere și încurajare din partea Uniunii Europene, deoarece autoritățile au în cont mai multe restanțe, inclusiv în ceea ce privește descentralizarea și consolidarea guvernării locale. Respectiv, până la semnarea documentului, Republica Moldova urmează să răspundă acestui credit de încredere cu reforme ferme, imperios necesare ca țara să ia o direcție ireversibilă pe traseul european. În caz contrar, există riscul ca istoria de succes a RM să nu aibă tocmai un happy end, așa cum ne dorim cu toții.

PRIMARI ALEG DRUMUL EUROPEAN!

CALEA EUROPEANĂ, UN DRUM AL FĂGĂDUINȚELOR?!

Liderii europeni au transmis mesaje clare de încurajare pentru clasa politică, dar și pentru cetățenii de rând ai Republicii Moldova, pentru care viitorul european poate deveni o certitudine. Nu este întâmplător nici faptul că, în ajunul Summit-ului, Comisia Europeană a recomandat statelor membre să ridice regimul de vize pentru Republica Moldova, pentru ca în mai puțin de un an să putem merge liber în UE. Totuși, euforia eurointegrării nu ar trebui să ne îmbete cu apă rece și asta deoarece **parafarea Acordului de Asociere nu este decât un prim pas**. Acest aspect, uneori mai codificat, alteori foarte deschis, a fost subliniat în repetate rânduri și de către înalții oficiali europeni. Respectiv, există o multitudine de riscuri interne care pot împiedica parcursul european al Republicii Moldova. Acestea țin, în special, de verticalitatea clasei politice în realizarea reformelor, în combaterea corupției, garantarea unei justiții corecte și, nu în ultimul rând, în asigurarea unei guvernări locale independente și autonome, prin implementarea Legii Finanțelor Locale pe tot teritoriul țării, nu doar în patru raioane-pilot.

În situația în care, în perioada postparafare, autoritățile nu vor demonstra consecvență în aplicarea reformelor, visul european s-ar putea spulbera ca o bulă de săpun.

EUROOPTIMISMUL, SUSȚINUT DE REFORME REALE?!

Sentimentul pe care acum îl trăim cu toții este, pe de o parte, unul pozitiv, atunci când ne gândim la efortul destul de mare care s-a depus, iar pe de alta, unul măcinat de scepticism, atunci când ne referim la parcursul reformelor. În domeniul descentralizării puterii locale se bate pasul pe loc, iar părerea primarilor în ceea ce privește implementarea Legii Finanțelor Locale nu este ascultată, consideră **Viorel Furdui, director executiv CALM**: „20 de ani în urmă am trecut prin astfel de momente importante, dar le-am ratat, din păcate. Tocmai de aceea, optimismul ar trebui să fie unul dozat, moderat, pentru că parafarea este un pas înainte, dar doar un pas. Urmează cel mai important moment, care ar trebui să nu ne facă mai responsabili atunci când promitem ceva.

Continuare în pag. 2

CALM, pe puncte
➤ reperate ediției

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

CALM, PORTAVOCE
A APL PE ARENA
EUROPEANĂ.

➤ pag. 6

CALM, MEMBRU AL
FAMILIEI EUROPENE.

➤ pag. 9

PRIMARI MOLDOVENI:
PUTEREA LOCALĂ, PE
ARENA EUROPEANĂ.

➤ pag. 10

CHIȘINĂU-STRASBOURG-VILNIUS: PRIMARIII ALEG DRUMUL EUROPEAN!

Dacă până la semnare nu vor fi realizate toate prioritățile trasate de guvernare, atunci din punct de vedere juridic nu vom putea vorbi despre un rezultat important. Sigur, guvernării noastre vor fi puși în situația să întreprindă deja niște acțiuni foarte concrete în ceea ce privește implementarea reformelor. Ceea ce ne interesează, în mod special în domeniul administrației publice locale, este descentralizarea cât mai grabnică, astfel încât primarii să poată activa în condiții decente, să devină cu adevărat gospodari în comunitățile pe care le gestionează. Sperăm că anume acum vom trece de așa-numitul rubicon, acea linie de demarcație, care va însemna acțiunile concrete.

Este foarte important să înțelegem că partenerii noștri europeni, atunci când va veni momentul raportării, ne vor aprecia anume din acest punct de vedere. În ceea ce ne privește, urmează să cerem de la toți cei implicați în procesul de realizare a reformelor o concentrare mai mare asupra realizării obiectivelor descentralizării, ca să mișcăm carul acesta din loc. Desigur, CALM va continua colaborarea cu importante organisme internaționale, care au o pondere serioasă în domeniul nostru de intervenție. Este vorba de CoE, NALAS, CORLEAP, instituții pe care le informăm constant despre parcursul reformelor în APL și problemele cu care se confruntă primarii, mai ales după ce ne-am lovit de un perete de neînțelegere din partea autorităților de acasă”.

MARȘ DE SUSȚINERE FĂRĂ SUSȚINERE

Sute de primari, sub egida Congresului Autorităților Locale (CALM) au făcut tot ce a depins de ei ca să convingă autoritățile că, odată cu tergiversarea intrării în vigoare a Legii Finanțelor Locale, își taie la direct creanga pe care stau. Și Marșul de susținere a fost unul mai puțin obișnuit pentru manifestațiile stradale, tocmai pentru faptul că participanții au reprezentat toate partidele politice, mai ales pe cele de la guvernare. **Protestul din fața Parlamentului și a Guvernului a fost, figurat exprimându-ne, o mână prietenească întinsă guvernării de către APL.** Atunci, niciun reprezentant al autorităților nu a răspuns invitației de a discuta, chiar dacă acțiunile primarilor au venit în sprijinul guvernării, care a declarat descentralizarea drept o prioritate. Privit dintr-o perspectivă inversă, proverbul popular **VODĂ – DA, HÂNCU – BA!** ilustrează perfect o realitate în care, pe de o parte, primarii vin în sprijinul guvernării cu mesaje de promovare a Legii Finanțelor Locale (care, de altfel, i-ar spăla obrazul și în fața cetățenilor, și în fața instituțiilor europene), pe de alta – autoritățile, care chiar dacă “se pătrund” de importanța acestei legi, fac exact mișcarea pe dos – adoptă un instrument util și important pentru dezvoltarea și europeanizarea comunităților locale, dar îl lasă să ruginească în așteptare. În ca-

drul ședinței Biroul executiv al CALM, din care fac parte primari care reprezintă 2/3 din localitățile țării, s-a decis intensificarea dialogului cu instituțiile europene și occidentale, care au investit milioane de lei în elaborarea strategiilor de descentralizare și așteaptă rezultate palpabile.

PLEDOARIE PENTRU AUTONOMIE ÎN FAȚA CONSILIULUI EUROPEI

Descentralizarea, mai ales cea financiară, a puterii locale este o reformă cerută de ani de zile autorităților de la Chișinău de forumurile europene, în speță Consiliul European. Nefiind auziți acasă, primarii, care au participat la sesiunea de toamnă a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European, care s-a desfășurat între 27 – 31 octombrie la Strasbourg, au organizat un flashmob de sensibilizare a opiniei

este în pericol!”; „Gata cu promisiunile, a venit timpul acțiunilor!” etc. Timp de o oră, participanții la flashmob au diseminat materiale informative, în care au punctat principalele măsuri care urmează să fie efectuate, astfel încât primăriile din RM să dispună de mecanisme echitabile de finanțare și, implicit, de condiții bune pentru dezvoltare. Totodată, primarii au reiterat că intenția autorităților de a implementa noua lege în doar câteva raioane pilot nu a fost negociată cu CALM, cea mai reprezentativă asociație a APL, și este o soluție contraproductivă, deoarece pune în pericol întreg procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale. În plus, anul 2015 este un an electoral și nu va reprezenta un moment potrivit și prielnic pentru lansarea reformei. Tot în acest an expiră și Strategia Descentralizării, care riscă să rămână un vis frumos, fără șanse de realizare, au mai menționat edilii. *”Este regretabil faptul că am fost nevoiți să plecăm la*

publice. Acesta s-a desfășurat în fața forului european și a atras atenția sutelor de participanți la Congres.

În număr de circa 30, primarii au purtat pancarte cu mesaje care vin în sprijinul noilor prevederi ale Legii Finanțelor Locale, dar și a implementării acestora nu mai târziu de 1 ianuarie 2014, așa cum a promis și s-a angajat anterior guvernarea: „Da - 2014, Nu - 2015!”; „Democrația locală în Republica Moldova

Consiliul European ca să vorbim despre această problemă în fața colegilor noștri, în timpul sesiunii Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European. Noi credem că acum a fost cel mai potrivit moment din ultimii ani de a face o schimbare într-adevăr importantă pentru administrația publică locală. S-au făcut toate calculele, au fost menționate toate riscurile. În opinia noastră, riscurile acestea au fost cam exagerate, supraevaluate. După calculele făcute de însuși Ministerul Finanțelor, numărul de comunități locale pierzătoare este cu mult mai mic, iar pentru acestea există mecanisme de compensare. Această pilotare în 4 regiuni ale țării este destul de problematică și generează acum o mare bătaie de cap pentru Ministerul Finanțelor. Plastic vorbind, prin această propunere creăm încă 4 Găgăuzii, de fapt. Am mari rezerve și în privința implementării legii din 2015. În primul rând, deoarece deja în RM devine o tradiție de a promite, de a spune lucruri frumoase și de a nu le realiza. Situația aceasta a fost în iunie, atunci când s-a adoptat legea și s-a promis intrarea în vigoare din 2014. Cred că țara noastră ratează o șansă uriașă de a pune lucrurile în direcția corectă. Nu o dată am menționat la cele mai înalte tribune: dacă ne putem lăuda cu ceva succese pe plan extern, atunci pe plan intern suntem doar în așteptarea unor rezultate”, a subliniat Viorel Furdui, director executiv CALM.

**CONSILIUL EUROPEI
VA CERE EXPLICAȚII
GUVERNULUI MOLDOVEI!**

La Strasbourg, delegația de primari din Republica Moldova a avut întâlniri cu mai mulți oficiali ai Consiliului European, APCE, Centrului de expertiză al CoE, asociațiilor partener etc. Edilii au menționat că, în cadrul acestor discuții, au descris starea reală de lucruri în ceea ce privește procesul de consolidare a autonomiei locale, totala lipsă de progrese în domeniul descentralizării și cauzele adevărate ale târâgării în vigoare a Legii Finanțelor Locale. Numeroasa delegație din Republica Moldova a fost,

autorităților europene asupra problemei tergiversării de către guvernul Republicii Moldova a implementării reformei finanțelor publice locale.

În calitate sa de șef al diviziei bilaterale a Parteneriatului Estic în cadrul Serviciului European de Acțiune Externă, Dirk Schuebel a menționat că, din păcate, din cauza volumului de lucru sporit, ca urmare a Summit-ului Parteneriatului Estic, Înalțul Reprezentant Catherine Ashton și Comisarul Stefan Füle nu vor putea participa personal la întâlnire, dar atât dumnealui cât și Uniunea Europeană, prin intermediul reprezentanței sale la Chișinău, sunt deschiși pentru discuții ulterioare și vor monitoriza constant evoluțiile implementării reformelor și alinierea la standardele europene a Republicii Moldova. „Noi vom continua să monitorizăm îndeaproape evoluțiile prin intermediul Delegației Uniunii Europene la Chișinău și să răspundem în mod corespunzător”, a specificat Dirk Schuebel. „Vă mulțumesc pentru scrisoarea dumneavoastră, care a fost deosebit de informativă în ceea ce privește stadiul în care se află reforma administrației publice locale și cea a finanțelor în Republica Moldova. Înalțul Reprezentant Catherine Ashton și comisarul Stefan Füle m-au rugat să răspund, în calitate mea de șef al diviziei bilaterale a Parteneriatului Estic în cadrul Serviciului European de Acțiune Externă. Uniunea Europeană a îndemnat în mod regulat Guvernul Republicii Moldova să insiste pe reforma sistemului financiar, pentru a se alinia la standardele Consiliului European și propria strategie de descentralizare, pe care și-a asumat-o în anul 2012. Desigur, astfel de reforme ar trebui să fie făcute într-un mod sustenabil din punct de vedere financiar. Noi vom continua să monitorizăm îndeaproape evoluțiile prin intermediul Delegației Uniunii Europene la Chișinău și să răspundem în mod corespunzător. Eu, aici, în Bruxelles, cât și Delegația Uniunii Europene la Chișinău, suntem gata să ne întâlnim cu dumneavoastră pentru a discuta despre spectrul de preocupări pe care-l abordați în scrisoarea dumneavoastră”, se mai menționează în scrisoarea semnată de Dirk Schuebel.

Moldova a mai primit un apel încurajator din cabinetele europene. Este vorba despre o scrisoare din partea Serviciului European de Acțiune Externă, din cadrul Uniunii Europene. Scrisoarea este un răspuns oficial din partea înalților reprezentanți ai Uniunii Europene la sesizarea expediată la sfârșitul lunii septembrie, în numele Congresului Autorităților Locale din Moldova, de către președintele Tatiana BADAN, prin care s-a atras atenția

la rândul ei, informată că subiectul dat este deja în vizorul Consiliului European. Înălții demnitari europeni și-au arătat îngrijorarea față de regresele înregistrate de autoritățile moldovenești în implementarea angajamentelor asumate în fața UE. Situația e cu atât mai dificilă, cu cât descentralizarea reprezintă una dintre prioritățile de bază ale actualei guvernări. În context, Dl. F. Lec, raportorul Consiliului European pentru Republica Moldova, a menționat că forul European va reacționa prompt la semnalele negative venite din Republica Moldova. Domnia sa a specificat că, în urma unui șir de note primite, a fost convocat Biroul Congresului Autorităților Locale și Re-

gionale al CoE, care **a decis să solicite explicații din partea Guvernului RM** privind modul defectuos de implementare a reformei financiare în domeniul guvernării locale. Ulterior, **va fi stabilită o vizită de postmonitorizare**, în vederea examinării situației și a modului de realizare a recomandărilor Consiliului European, a opinat F.Lec.

**CALM, ASCULTAT ȘI AUZIT
ÎN MARILE CABINETE UE!**

Imediat după Summit-ul de la Vilnius și vizita primarilor la Vilnius și Strasbourg, Congresul Autorităților Locale din

Dirk Schuebel, șef al diviziei bilaterale a Parteneriatului Estic:
„Noi vom continua să monitorizăm îndeaproape evoluțiile, prin intermediul Delegației Uniunii Europene la Chișinău”.

GVERNUL RM, TESTAT DE CĂTRE UE

UE va fi cu ochii pe Republica Moldova, iar Guvernul de la Chișinău va fi testat în ceea ce privește implementarea reformelor. Declarația a fost făcută de ambasadorul Germaniei la Chișinău, Matthias Meyer, care a specificat că Executivul va fi testat pentru a se vedea dacă este unul cu adevărat pro-european.

Matthias Meyer, ambasadorul Germaniei în Republica Moldova: "Vom vedea dacă obligațiile care și le-au asumat în diferite domenii vor ajunge să fie implementate!"

Oficialul European a menționat, în cadrul emisiunii "Politica" de la TV7, că UE va urmări îndeaproape cum își îndeplinește angajamentele asumate politicienii din Republica Moldova și în ce măsură sunt respectate interesele cetățenilor. Doar în situația în care țara noastră va îndeplini toate sarcinile și va pune în adevărată aplicare Planul de acțiuni, Uniunea Europeană va fi sigură de cursul european al Guvernului de la Chișinău.

"Europa își dorește ca în Republica Moldova să existe credibilitate și o continuitate a reformelor!"

„În Moldova este un Guvern pro-european. Dar, noi îl vom testa dacă într-adevăr este unul european. Vom vedea dacă obligațiile care și le-au asumat în diferite domenii vor ajunge să fie implementate. Noi vrem să aducem valorile Europei și

în Republica Moldova. Pentru aceasta este nevoie ca oamenii să vadă că în societate are loc o schimbare care merge în direcția Europei. Este mult de lucru. Și este voba de credibilitate. Orice țară care are tangențe cu Europa, trebuie să fie credibilă. Oamenii văd ce este credibil și ce nu este credibil. Noi europenii vrem să rămânem credibili și vrem ca și în Moldova să existe credibilitatea”, a recunoscut Excelența sa.

"Suntem aici pentru țară, nu pentru Guvern!"

Ambasadorul consideră că Europa este un model pentru Republica Moldova. „Suntem aici pentru țară, nu pentru Guvern. Vrem ca oamenii să creadă că în Europa există un viitor mai bun: drepturile minorităților, drepturile cetățenilor. Europa este un model pentru o Moldovă modernă”, a subliniat Meyer.

"Germania stă alături de Moldova pe acest curs!"

Ambasadorul Germaniei la Chișinău crede că Republica Moldova, dacă își dorește să rămână o poveste de succes, trebuie să depună eforturi în plus, astfel încât inițiativele legislative bune, în toate domeniile de intervenție, să înceapă să lucreze.

"Cancelarul nostru, Angela Merkel, a declarat că noi, în Germania, urmărim cu mare atenție toate lucrurile care se fac în direcția apropierei RM de UE. În acest sens, sunt observate proiectele reformatoare importante în procesele de democratizare de mai departe, în sectorul justiției, dar și al afacerilor interne. De asemenea, este notabil cum, pentru reformarea acestor domenii, mulți se impun cu fermitate împotriva rezistenței celorlalți. Pe această cale, eu consider succesele de până acum foarte importante și vreau să-i felicit pe toți actorii care se impun pentru un stat orientat spre reforme și spre progrese aici, în Moldova. Pot să dau asigurări că dvs., prin aceste eforturi și sacrificii, veți pregăti corect și pașnic fâgașul pentru o integrare europeană sigură, iar Germania stă alături de Moldova pe acest curs".

CALM: MISIUNE NAȚIONALĂ, DIMENSIUNE EUROPEANĂ!

Congresul Autorităților Locale este foarte activ implicat în activitatea internațională. Procesul de cooperare internațională, în plan global strategic, este unul foarte benefic, deoarece trăim într-o lume modernă, interdependentă, interconectată, cu o multitudine de probleme și, respectiv, soluții comune și, în plus, avem tot respectul, uneori chiar și admirația față de partenerii noștri externi. Pentru că trăim într-o democrație în devenire, avem multe de învățat de la partenerii externi. Experiența acestora este una foarte valoroasă, de aceea CALM a devenit membru al multor organizații importante de profil, iar primarii moldoveni au ocazii nenumărate să vadă pe viu cum funcționează APL în societăți cu democrații avansate și, desigur, să aplice acasă cele văzute. Totodată, prin intermediul acestor rețele, CALM continuă să fie un promotor al intereselor primarilor și, implicit, al cetățenilor care i-au ales în această funcție publică responsabilă, menționează președintele CALM, Tatiana Badan.

D-nă Badan, ce impact credeți că va avea parafarea Acordului de la Vilnius pentru administrația publică locală, în situația în care intrarea în vigoare a noului sistem de finanțare locală a fost, oricum, amânată?

Sigur, după ce a fost făcut acest pas, Guvernul și Parlamentul vor trebui să-și respecte angajamentele pe care și le-au asumat în procesul de aderare la UE, inclusiv în ceea ce privește Legea finanțelor publice locale. În opinia mea, în această perioadă, autoritățile au insistat mai mult asupra aspectului legislativ, ceea ce presupune că în următoarea etapă nu vor putea da înapoi și vor fi, pe alocuri, chiar obligate să implementeze reformele pe care le-au declarat prioritate. În cazul Legii finanțelor publice locale, aceste angajamente nu au fost respectate, iar Consiliul European nu va mai închide ochii la astfel de situație, pentru că noul sistem financiar trebuia să fie aprobat și implementat începând cu 1 ianuarie 2014.

Ce înseamnă acest an fără autonomie financiară pentru APL?

Anul 2014 este un an electoral, al alegerilor parlamentare, și în 2015 vor fi alegerile locale, deci presupunem că așteptările sunt mici în ceea ce privește descentralizarea și autonomia locală. A fost compromisă una dintre cele mai importante priorități guvernamentale – reforma administrației publice, descentralizarea și consolidarea autonomiei locale. Nemaivorbind despre încălcarea gravă a recomandărilor exprese ale Consiliului European și compromiterea tuturor angajamentelor autorităților pe plan intern și internațional. În condițiile impuse de neimplementarea Legii, primarii vor avea în continuare mâinile legate și vor bate pragurile consiliilor raionale pentru a

obține resurse financiare. Ținând cont de faptul că aceste resurse sunt de multe ori distribuite pe criterii politice în baza sistemului vechi, putem spune că **problemele comunităților vor persista, iar primarii vor trebui să mai aștepte adevărata autonomie.** Primarii nu trebuie să aștepte să le dea cineva, ei trebuie să fie stăpâni la ei în localitate. Schimbarea

Tatiana Badan, președinte CALM, primar de Selemet: „Congresul Autorităților Locale nu doar cere, dar își asumă și responsabilitatea unor reforme!”

esențială pe care o aduce această lege constă în faptul că, dacă legea s-ar aplica din 2014, primarii care muncesc și încercă să-și dezvolte localitatea ar obține mai multe venituri, acele venituri ar rămâne în localitate și ar merge în beneficiul comunității. Astăzi, în acele comunități unde are loc dezvoltarea economică, tot ce este peste 120 la sută față de cum a fost planificat, venitul se taie și se duce la bugetul de stat. Altfel spus, nu sunt motivați primarii care-și dezvoltă comunitățile, ci primarii care stau și așteaptă să li

se dea din altă parte și care sunt loiali și, respectiv, ascultă pe cei care sunt sus. În al doilea rând, dispăre factorul uman, factorul politic, ceea ce știe toată lumea. **Din păcate, guvernarea – și cea precedentă, și cea actuală, vrea să-i țină pe primari cu capul plecat.** Asta este deocamdată mentalitatea politicienilor noștri. Promitem în fața europenilor că noi facem descentralizare, dar de facto sunt doar declarații de fațadă.

Reacțiile înalților oficiali europeni aduc o rază de speranță pentru viitorul APL?

Noi am primit mai multe semnale încurajare din partea oficialilor europeni, cel mai recent fiind din partea lui Dirk Schuebel. Congresul autorităților locale va merge înainte, vom cere de la autoritățile centrale, Guvern, Parlament să-și respecte promisiunile. Noi înțelegem că orice reformă nu este un lucru ușor, dar suntem gata cu toții să participăm în acest proces de reformare. Ar fi bine ca autoritățile centrale să înțeleagă că Congresul Autorităților Locale nu doar cere, dar își asumă și responsabilitatea unor reforme.

De ce din componența delegației oficiale a Republicii Moldova la Summit-ul de la Vilnius nu s-au regăsit reprezentanții APL, chiar în situația în care CORLEAP a recomandat tuturor statelor din regiune să includă în liste primarii de capitale și președinții asociațiilor?

Din păcate, în Republica Moldova, autoritățile locale mai sunt privite cu o oarecare circumspecție, probabil este efectul sistemului vechi. De multe ori, cei care au în mâini puterea centrală uită că primari reprezintă, de fapt, baza țării și sunt aleși de cetățeni.

În același timp, primarul capitalei și vicepreședintele CALM, Dorin Chirtoacă, **invitat la Summit de Comitetul Regiunilor, a ajuns la Vilnius cu avionul delegației României...**

Sincer, toate aceste aspecte, luate împreună, îi descurajează pe foarte mulți primari. Este regretabil faptul că Congresul autorităților locale nu este auzit acasă, iar guvernării nu înțeleg sau nu tratează corect mesajele CALM. De cealaltă parte, CALM este cunoscut și apreciat la nivel european pentru modul democratic de activitate și pentru felul în care reprezintă interesele APL. Este regretabil că autoritățile publice centrale pun accent pe partidele politice, dar nu pe asociații care, de fapt, aduc un punct de vedere nou, lipsit de interese de grup.

CALM, CONSULTAT DE COMISIA EUROPEANĂ!

Reprezentanții CALM, Dorin Chirtoacă, primar de Chișinău, vicepreședinte al CALM și copreședinte al CORLEAP, împreună cu Alexandru Osadci, coordonator de programe și expert al CALM, au participat la consultările cu autoritățile locale, în cadrul procesului consultativ, desfășurat sub egida Comisiei Europene, pe marginea elaborării noului document de politică al UE „Autoritățile Locale în dezvoltare”.

Acest Document de politică are o menire extrem de importantă, din perspectivă strategică, pentru APL din toate țările, dar, în primul rând, pentru APL din R. Moldova, care luptă cu verticala puterii, pentru drepturile lor și pentru autonomie locală, care este principalul pilon al democrației în societate.

În procesul de consultări, CALM a pregătit, la întrebările propuse de Comisia Europeană, un set întreg și comprehensiv de răspunsuri și le-a expediat în atenția mai multor instituții ale UE, precum și principalilor parteneri ai CALM de peste hotare. În răspunsurile CALM este descrisă situația și sunt punctate principalele probleme cu care se confruntă APL, nu numai din Moldova, dar și de peste hotare, din țările-partenerie ale Parteneriatului Estic, precum și din Sud-Estul Europei.

IDEEA DE REFUZARE A MODALITĂȚII DE SUPT BUGETAR PENTRU GUVERNELE CENTRALE

În special, reprezentanții CALM au abordat, inclusiv la consultările din Paris, problemele legate de domeniile che-

ie, de implicare a UE în sprijinul guvernării locale, autonomiei și democrației locale, descentralizării, în conformitate cu principiile Cartei Europene, a autonomiei locale și a dezvoltării naționale a R. Moldova, bazându-se pe două argumente principale în favoarea APL: (1) calitatea mai superioară a serviciilor pentru populație; (2) APL ca pilon principal al democrației naționale în țară.

A fost menționată necesitatea constituirii parteneriatelor între APL și

asociațiile autorităților locale din diferite țări, care ar trebui să fie introduse în politicile viitoare ale UE, inclusiv prin intermediul unor mecanisme de înfrățire, cooperare transfrontalieră, proiecte regionale, etc.

CALM susține ideea de refuzare a modalității de suport bugetar pentru guvernele centrale, care este mai degrabă un mijloc de cumpărare a guvernelor, decât un mijloc de dezvoltare (fondurile de asistență ajung în bugetul comun și ni-

meni nu le vede după aceea, nici chiar ministerele sectoriale) și, invers, consideră, mai degrabă, că suportul bugetar trebuie să fie canalizat pentru APL, care sunt mult mai eficiente, decât pentru guvernele centrale.

PROGRAMELE NAȚIONALE ALE UE DESTINATE ADMINISTRAȚIILOR LOCALE

Un alt element de promovare a cauzei APL, a autonomiei și a democrației locale, în opinia CALM, sunt programele naționale ale UE pentru APL, similare fondurilor structurale ale UE (nu numai la nivel regional sau de cooperare transfrontalieră), care constituie o necesitate stringentă, mai ales pe fundalul problemelor grave cu care se confruntă APL-urile din Moldova, în cadrul Programelor de cooperare transfrontalieră.

CALM a continuat promovarea eliminării cerințelor de cofinanțare a proiectelor pentru APL, în cadrul programelor europene de asistență. Aceste cerințe sunt ineficiente. Au fost, de asemenea, puse în discuție problemele ce țin de descentralizarea financiară, dezvoltarea locală și dezvoltarea națională, precum și eficiența, reprezentativitatea și subsidiaritatea generală a APL, comparativ cu APC, care sunt rupte de populație și de realitate.

CALM, acceptat în calitate de membru în Asociația pan-europeană a guvernelor locale!

Congresul Autorităților Locale din Moldova a devenit membru cu drepturi depline în cadrul Consiliului Municipalităților și Regiunilor Europene (CEMR), care este o asociație foarte importantă în promovarea intereselor guvernelor locale în Europa și în mod special în Uniunea Europeană. Acest eveniment a avut loc la 30 ianuarie 2013 în Paris, Franța, în sala Consiliului municipal al Primăriei orașului Paris, cu ocazia ședinței Comitetului Politic al Consiliului, care este organul suprem al acestei entități.

Începând cu 2011, CALM a demarat negocierile cu CEMR referitoare la activitățile comune, cooperare și procesul de aderare. Reprezentanții CALM deja îi cunosc foarte bine pe membrii CEMR, Președintele organizației, Wolfgang Schuster, Secretarul General, Frederic Vallier, care sunt persoane vestite și bine cunoscute în Europa la toate nivelele și în toate structurile, unde ei promovează interesele autorităților locale.

CALM a aderat și la Asociația Mondială a Guvernelor Locale

La ședința din ianuarie, toți cei prezenți au adus felicitări CALM-ului cu această ocazie și au exprimat

încredere în creșterea semnificației și în consolidarea vocii autorităților locale în Europa. În mod separat, CALM a fost felicitat de colegii din asociațiile partenerie ale CALM din Suedia, Danemarca, România, Turcia, Norvegia, Germania, Ucraina, etc. Cuvinte de felicitare au adus CALM-ului, personal, Wolfgang Schuster, Președintele CEMR și Frederic Vallier, Secretarul General al CEMR.

Concomitent, CALM a aderat la Asociația Mondială a Guvernelor Locale, care se numește Orașele și guvernele locale unite (UCLG). Calitatea de membru în aceste două organizații oferă posibilități noi ce țin de promovarea autonomiei locale, descentralizării, fondurilor europene pentru APL, precum și a rolului și rolului autorităților locale în societate, în special în raport cu structurile Uniunii Europene. În afară de aceste oportunități, CEMR este privit de mai mulți membri ca o platformă de comunicare, schimb de experiență și de stabilire a relațiilor de parteneriat, de cooperare și de înfrățire între autoritățile locale din diferite țări europene. CEMR este și o structură foarte importantă de consolidare a capacităților asociațiilor autorităților locale, precum și un instrument de discuții și de dezbateri pe problemele stringente în domeniul APL, cu caracter global și pan-european.

CEMR – 150.000 orașe și regiuni

Consiliul Municipalităților Europene a fost fondat în 1951, la Geneva, de către un grup de primari europeni. Mai târziu, consiliul și-a deschis rândurile și pentru regiuni și a devenit Consiliul Municipalităților și Regiunilor Europene.

Astăzi, aceasta este cea mai mare organizație a autorităților locale și regionale din Europa, cu peste 50 de asociații naționale de orașe, municipii și regiuni din 40 de țări. Împreună, aceste asociații reprezintă aproximativ 150.000 de autorități locale și regionale.

În fruntea structurii sale politice stă președintele, care acum este fostul primar de Stuttgart, Wolfgang Schuster. Echipa administrativă, compusă din aproximativ 20 de persoane, este condusă de secretarul general Frédéric Vallier.

Bugetul CEMR este de aproximativ 2 milioane de Euro, cea mai mare parte provenind din taxele de membru ale asociațiilor naționale. Restul (aproximativ 10%), consistă dintr-un grant anual primit de la Comisia Europeană, în cadrul Programului «Cetățenie europeană activă».

CEMR lucrează pentru a promova o Europă unită, bazată pe autoadministrare locală și regionale și democrație. Pentru a atinge acest obiectiv se străduiește să modeleze viitorul Europei prin sporirea contribuției locale și regionale, să influențeze legislația și politica europeană, să facă schimb de experiență la nivel local și regional și să coopereze cu parteneri din alte părți ale lumii.

CEMR lucrează în multe domenii de activitate, cum ar fi politica regională, transporturile, mediul, egalitatea de șanse, guvernarea. Comitetele și grupurile sale de lucru încearcă să influențeze proiectele legislative europene pentru a asigura că interesele și preocupările autorităților locale și regionale sunt luate în considerare încă din primele etape ale procesului legislativ al UE.

CALM BLITZ.

Am propus mai multor primari, președinți și vicepreședinți de raioane să ne spună în ce măsură alegerea europeană, pe care a făcut-o Republica Moldova, odată cu parafarea Acordului de Asociere la UE, va influența în bine viața comunităților pe care le conduc și cum văd edilii locali această apropiere de UE.

Andrei Malașevschi, președintele raionului Cantemir:

„Descătușarea, siguranța, bunăstarea - e ceea ce așteptăm de la această apropiere!”

Este foarte complicat să convingi un cetățean simplu, pentru că timp de 20 de ani am fost atrași în diverse extremități. Cetățeanul simplu așteaptă schimbări cât mai rapide și calitative. Ei astăzi sunt divizați, pentru că am avut multe greșeli în implementarea reformelor. Și acum trebuie să redobândim încrederea oamenilor. Sperăm că aderarea va oferi șanse mai bune pentru agricultori, chiar dacă regulile vor fi mai dure. Eu sunt optimist în beneficiile apropierii de UE. Descătușarea, siguranța, bunăstarea - e ceea ce așteptăm de la această apropiere!

Galina Zalevscaia, primar de Ocnița:

„Evenimentele din ultimul timp m-au convins că Congresul Autorităților Locale are un cuvânt greu de spus pe plan național și internațional.”

„Noi ne vom concentra în continuare pe proiecte europene. Am semnat un acord de înfrățire cu orașul Siret din România, dacă ne reușește să facem și o punte spre Ucraina, vom putea scrie și gestiona proiecte transfrontaliere comune, care vor contribui la dezvoltarea localităților noastre. Avem colaborări cu Italia, dar sperăm că numărul partenerilor noștri europeni va crește. Știți, eu nici nu mă gândeam să devin membru CALM, dar evenimentele din ultimul timp m-au convins că Congresul Autorităților Locale are un cuvânt greu de spus pe plan național și internațional. Luând în considerație că noi, primarii, ne confruntăm cu aceleași probleme, mi-a părut o inițiativă bună să ne reunim în jurul unui organism unic. Acum sunt parte din acest colectiv mare, care îi reunește pe primari în jurul ideilor de dezvoltare, de perfecționare și îi învață să-și spună problemele, să-și argumenteze punctul de vedere și să fie consecvenți. CALM-ul este un promotor al mesajelor noastre și un negociator foarte bun cu puterea și instituțiile europene.”

Petru Burlacu, primar de Cahul:

Într-un fel, autoritățile publice locale au făcut deja această apropiere de UE!”

Primăria gestionează momentan trei proiecte din fonduri europene. Este vorba despre un centru de informare turistică, cu un buget de 30 000 de euro. Un proiect important este cel energetic, implementat în Grecia și Armenia, în valoare totală de 170 000 de euro. Avem un proiect foarte valoros, realizat în parteneriat cu municipiul Vaslui, în ceea ce privește salubritatea. Proiectul are un buget de 1 400 000 de euro, dintre care 490 000 reprezintă partea orașului Cahul. Acum derulează un grant din parte Agenției de cooperarea a Germaniei, de circa jumătate de milion de euro, este vorba de un proiect de reconstrucție a stației de tratare a apei în orașul Cahul. Într-un fel, autoritățile publice locale au făcut deja această apropiere de UE!

Constantin Cojocaru, primar de Edineț:

„Uniunea Europeană îți dă undița și te învață să prinzi pește!”

„Ulterior semnării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană se vor deschide linii de finanțare, în calitate de suport pentru țările în curs de aderare. Unul din principalele atu-uri, care poate fi extras în această perioadă de pre-semnare, este că Uniunea Europeană va insista pe lângă autoritățile moldovenești să continue implementarea reformelor în administrația publică locală. Până la moment, nu văd încă deschiderea respectivă, dar și timp a trecut puțin de la parafarea documentelor. Începând cu anul care vine, anul 2014, se vor deschide noi perspective pentru APL. Sper că Uniunea Europeană va grăbi lucrurile în relațiile cu administrația publică locală din RM, cel puțin așa cum le-a gestionat în relațiile cu puterea centrală. Asta ne cheamă la foarte multe responsabilități, pentru că a fi european nu înseamnă doar a trage fonduri europene. A fi în Uniunea Europeană înseamnă a respecta niște legi, înseamnă să punem legea înainte de toate. Uniunea Europeană îți dă undița și te învață să prinzi pește. Instruirea care a fost făcută până acum atât cu autoritățile locale, cât și cu cele centrale, - a duce la prinsul peștelui și RM va avea de câștigat. Deocamdată țara este într-o stare de îmbătărire incipientă, rezultatele se vor vedea într-un an, doi, cel puțin. La Strasbourg, Vilnius sau acasă, CALM încearcă a fi un partener de nădejde al schimbării în bine. Guvernării îi este foarte greu să dea puterea din mână, dar, în situația în care Acordul a fost parafat, în 2014 va trebui să demonstreze prin fapte cum realizează reforma de descentralizare. A descentraliza puterea înseamnă a investi în fiecare comunitate aparte, a descentraliza puterea înseamnă a delega pe lângă responsabilități și finanțe. CALM-ul nu vrea decât acest lucru, ca fiecare comunitate să aibă de câștigat. Reiteriez, nici după Summit-ul de la Vilnius nu se va întâmpla o minune dacă nu punem umărul. După Vilnius, am revenit în aceeași țară, cu aceleași probleme”.

Galina Zamurdac, vicepreședintele raionului Râșcani:

„Deja am simțit acest important contact, prin fondurile care au venit în localitățile noastre!”

Apropierea de UE este o oportunitate de a schimba calitatea vieții. Autoritățile publice locale sunt conștiente că aceasta este o șansă. Deja am simțit acest important contact, prin fondurile care au venit în localitățile noastre, prin proiectele care au venit. Posibilitățile financiare ale localităților cresc, pentru a fi mai aproape de oameni și a oferi servicii de calitate. Este important nu numai de a conștientiza, dar și a face pași spre integrarea și accesarea beneficiilor.”

Ștefan Vlas, primar de Sărata Galben:

„Pe toți ne așteaptă timpuri mai responsabile!”

„Bineînțeles că este un eveniment istoric, deosebit pentru țara noastră, și fiecare din noi trăim acest sentiment de mândrie, de bucurie, pentru că am ajuns la acest punct culminant. Parafarea acestor documente ne determină să fim mai consecvenți și mai prudenți în tot ceea ce facem. Pe toți ne așteaptă timpuri mai responsabile. Clasa politică a RM va

trebui să implementeze aceste pagini parafate în viața de zi cu zi. Semnarea finală a acestui acord va fi atunci când Republica Moldova își va asuma și îndeplini angajamentele. Regretăm mult că a fost luată decizia ca Legea să fie implementată din 2015. Scopul este unul și același - de a câștiga alegerile prin menținerea pârgurilor politice și financiare asupra primarilor. Regretăm că satele rămân iarăși în sărăcie și întuneric. Îmi pare rău că avem așa guvernare care nu vrea să aplece urechile și la preocupările celor de la nivelul întâi, că doar în spatele nostru stau cetățenii care așteaptă rezolvarea problemelor în satele noastre. Cu ce să facem dacă finanțe nu avem, totu-i centralizat, tot ce ni se dă se condiționează, vii cu noi - îți dăm, nu vii - îți luăm. Și în continuare ei doresc aceste pârguri, pentru că înțeleg că dacă pierd influența politică și financiară asupra primarilor pierd influența parțială asupra noastră.”

Eleonora Graur, președintele raionului Rezina:

„UE ne oferă această șansă prin proiectele pe care le scriem și sunt susținute.”

Vreau să menționez că autoritățile locale sunt responsabile pentru crearea condițiilor de trai și informarea populației. Doar prin integrare putem oferi condiții mai bune de trai, locuri de muncă, putem să atragem tinerii. Dar pentru asta e nevoie să le oferim condiții. UE ne oferă această șansă prin proiectele pe care le scriem și sunt susținute. Asta vrem, cu ajutorul partenerilor europeni să punem în capul mesei respectarea drepturilor locuitorilor și legislația.

Dorin Chirtoacă, primar de Chișinău:

„Republica Moldova a intrat pe un drum cu sens unic, spre Uniunea Europeană!”

Republica Moldova a intrat pe un drum cu sens unic, spre Uniunea Europeană. În mod normal, nimeni și nimic nu trebuie să ne oprească din acest drum. Iar peste zece ani, în cazul în care facem totul așa cum trebuie, ar trebui să devenim membri deplin ai Uniunii Europene. Uniunea Europeană poate oferi un parcurs pe termen lung pentru oricare stat, pentru oricare națiune, în cazul în care sunt respectate reguli, standarde și lucrurile sunt așezate corect și logic. Dovadă sunt Țările Baltice, toate statele din Europa de Est care au ieșit din sărăcie în 1989, din stagnare și dintr-o zonă gri, urâtă și au ajuns astăzi să fie aproape în rând cu popoarele și cu țările vest-europene.”

Valentina Casian, primar de Strășeni:

„Atâta timp cât va exista această lipsă de respect și se va considera ca autoritățile locale nu sunt competente, nu vom avansa!”

Suntem optimiști și credem că o să se întreprindă un șir de măsuri, din moment ce a avut loc parafarea Acordului. Evident că vor urma și alți pași, care trebuie să fie întreprinși de guvernarea noastră. Ceea ce se întâmplă cu Legea finanțelor publice locale este un lucru regretabil. Nouă, celor de la nivelul local, ne pare foarte rău că guvernarea au o asemenea atitudine față de o lege care este foarte importantă pentru

CE AȘTEAPTĂ PRIMARIII DE LA EUROPA?

cei care administrează comunitățile. Faptul că autoritățile centrale menționează că primarii nu au competențele necesare și acesta ar fi un motiv pentru amânarea implementării legii, e de-a dreptul scandalos. **Atâta timp cât va exista această lipsă de respect și se va considera ca autoritățile locale nu sunt competente, nu vom avansa.** Dacă s-ar fi schimba formula, banii ar fi acumulați, iar primăriile nu vor fi atât de dependente față de culoarea politică, nu vor avea mâinile legate atunci când e vorba de distribuirea banilor. Momentan, toate resursele din bugetul de stat se repartizează după criterii politice. Găsiți un primar care v-ar spune altceva! Noi suntem aleși de popor și trebuie să soluționăm problemele tuturor cetățenilor, indiferent de culoarea politică.

Elena Bondarenco, primar de Soroca:

„Din păcate, parafarea Acordului nu va mai putea influența asupra mplementării noului sistem de finanțare!”

„Din păcate, parafarea Acordului nu va mai putea influența asupra implementării noului sistem de finanțare. Relațiile financiare cu APC și puterea de nivelul 1 vor fi dominat în continuare de culoarea carnetului de partid. Anume această situație se dorește a fi păstrată, prin neimplementarea legii din 1 ianuarie 2014. Situația este politizată la maximum și aceasta se face cu mâinile deputaților și miniștrilor. Asta, în timp ce noi avem angajamente bine definite și foarte concrete în fața locuitorilor. Cum le onorăm? **Cine va repara drumurile, cine va amenaja satele și orașele noastre?**”

Nina Costiuc, primar de Budești:

„Să nu așteptăm ca cineva să ne aducă acasă gândirea europeană, să nu credem că binele o să vină odată cu semnarea acestor importante documente!”

Eu cred că primul pas e mereu mai greu. În Biblie scrie că este timp când aruncăm pietre, dar și când le adunăm. Toți trăim momentul istoric când suntem în pragul semnării celor mai importante documente, care ne vor deschide calea spre marea familie europeană. Eu cred că această integrare s-a început chiar din anii cei mai grei, 92 - 97, când femeile noastre, cu picioarele bătătorite și pline de sânge, treceau munții pentru a ajunge în Italia, Franța, Grecia, Portugalia. A trecut perioada cea mai grea și au dovedit că oamenii din Moldova sunt niște oameni muncitori, cu o bună educație, cu un bun simț. Fiind inteligenți, au acceptat soarta de a accepta cele mai grele munci, pentru a se ridica pe treptele sociale. Cei care trăiesc în Moldova sunt oameni demni. Mă bucur foarte mult că, în sfârșit, cu forțe comune, doar datorită fraților și surorilor noastre care sunt în Europa, care muncesc în Europa și ne-au susținut în perioada asta cea mai grea de tranziție, ne-am apropiat de visul european. Noi, cei care am rămas acasă, trebuie să muncim foarte mult, trebuie să ne schimbăm mentalitatea, să nu așteptăm ca cineva să ne aducă acasă gândirea europeană, să nu credem că binele o să vină odată cu semnarea acestor importante documente. Piatră cu piatră, să clădim buna guvernare și să descentralizăm puterea locală!

Emilia Vieru, primar de Fundurii Vechi:

„Rezolvarea multiplelor probleme ale satelor rezidă în susținerea financiară din fondurile europene!”

A fost un eveniment așteptat, un motiv de bucurie, după care urmează o muncă asiduă din partea tuturor pentru atingerea obiectivelor. Acordul urmează să producă beneficii concrete pentru cetățeni, pentru agricultorii de la sate, pentru industria prelucrătoare. Personal, am avut ocazia să vizitez mai multe țări din Europa și, paralel, din fosta

Uniune Sovietică. În statele membre ale UE se observă un alt suflu, o alt nivel economic, cultural, social, pe când în celelalte - o situație inversă. Azi nimeni nu mă poate convinge că nu ne va fi bine în UE. Eu, fiind funcționar public din anul 1996 și al șaselea an la cârma satului, nu cred că cineva e dator să ne facă, să ne aducă, să

ne păstreze. Accesez proiecte europene, permanent sunt în căutare de fonduri. Astfel, prin intermediul banilor europeni, tot satul este aprovizionat cu apă, este reparată școala, grădinița, acoperișul casei de cultură, construit și activează cu succes Centrul Comunitar Multifuncțional de prestări servicii sociale, am reparat și continuăm reparația drumurilor locale, la toate instituțiile din subordinea primăriei am construit, tot cu bani europeni, 4 cazangerii cu combustibil solid (brichete și peleți, încălzim apa prin intermediul baterilor solare), recent a fost dat în exploatare Centrul de sănătate - și toate sunt renovate și construite prin investiții externe, ceea ce mă bucură că rezolvarea multiplelor probleme ale satelor rezidă în susținerea financiară din fondurile europene.

Serghei Cetulean, primar de Parcani:

„Parafarea Acordului de la Vilnius dă o prioritate foarte importantă și foarte voluminoasă autorităților publice locale!”

Parafarea Acordului de la Vilnius dă o prioritate foarte importantă și foarte voluminoasă autorităților publice locale. Noi, ca atare, putem să învățăm și singuri ce să facem, dar schimbul de experiență, posibilitatea de a ne deplasa liber în spațiul european, de a vedea cu ochii noștri ceea ce se face, ne oferă șansa să însușim și să implementăm în perioade mai scurte bunele practici. Într-un an de zile putem să implementăm ceea ce am văzut, astfel încât cetățeanul nostru într-adevăr să aibă numai folos din asta. Să putem contribui la îmbunătățirea calității vieții, zi de zi.

Boris Burcă, președintele raionului Telenești:

„În cei peste două sute de ani de stăpânire, ocupanții au făcut tot posibilul să ne dezvețe a fi gospodari și de bună credință!”

Este, poate, cel mai important eveniment din istoria modernă a Republicii Moldova. În afară de beneficiile unei vieți destoinice, Acordul de asociere la UE înseamnă debarasarea de mentalitatea veche, cea care deja a intrat, am impresia, în codul nostru genetic. În cei peste două sute de ani de stăpânire, ocupanții au făcut tot posibilul să ne dezvețe a fi gospodari și de bună credință, să trăim cu mentalitatea colectivă, de ocol, să ne uităm rădăcinile.

Ana Dicusar, primar de Cetățeni:

„UE va pune anumite condiții privind implementarea reformelor, pentru că este imposibil și inadmisibil să promiți și să nu te ții de cuvânt!”

Este prematur să ne facem iluzii. Sigur, în etapa următoare, UE va pune anumite condiții privind implementarea reformelor, pentru că este imposibil și inadmisibil să promiți și să nu te ții de cuvânt. Sperăm că autoritățile își vor îndeplini promisiunile și, cel puțin din 2015, va fi implementată Legea finanțelor Locale. Dar vreau să vă spun că primarii deja fac integrarea, în localitățile lor. De exemplu, în satul meu, valoarea proiectelor derulate din fonduri europene, 46 la număr, depășește de aproximativ 4 ori bugetul local. Suntem în faza de construcție a apeductului, a podului comunitar - într-un cuvânt, Europa e deja în satul nostru!

Nicolae Badan, primar de Coropcenii:

„Avem de adus Europa acasă!”

Acest eveniment este unul foarte important și de cotitură, deoarece ne oferă șansa unor schimbări calitative a vieții nu numai pentru elite, dar și pentru omul de rând. Pentru rezultatul final trebuie să depunem eforturi conjugate, pentru că avem de adus Europa acasă, dacă ne reușește, poate și pe moldovenii care au plecat în căutarea unei vieți mai bune.

Vitalie Colun, primarul orașului Orhei:

„E primul pas care ne apropie ireversibil de valorile europene!”

Cred că parafarea Acordului de asociere, care a avut loc la Vilnius, este tot așa de importantă pentru viitorul țării noastre precum a fost proclamarea Unirii de la 1918. E primul pas care ne apropie ireversibil de valorile europene, unde ne vom regăsi alături de alte popoare, după atâția ani de izolare. În al doilea rând, standardele europene, la care va trebui să ne aliniem, ne vor schimba cardinal viața.

Sergiu Muravschi, vicepreședintele raionului Orhei:

„De la răsărit am „beneficiat” doar de stagnare, șantaj și manipulare!”

Summit-ul de la Vilnius ne va ajuta să ne debarasăm de mentalitatea de *homo sovieticus*. Lumea a început deja să-și dea seama că proiectele implementate la noi cu suportul UE, cum este, de exemplu, reconstrucția autostrăzilor, vor avea un impact ireversibil asupra nivelului nostru de viață. De la răsărit am „beneficiat” doar de stagnare, șantaj și manipulare.

Ion Gangan, primar de Nisporeni:

„Europenii vin să ne dea, dar cine să ia dacă primarul nu are toate pârgurile în mână?”

Europenii vin să ne dea, dar cine să ia dacă primarul nu are toate pârgurile în mână? Chiar și așa, am reușit să asigurăm orașul cu un centru cultural de toată splendoarea. Actualmente, lucrăm la un proiect pentru readucerea la viață a fostului cinematograf în Centrul pentru tineret, în sumă de aproximativ 70 000 000 de lei. Am câștigat proiecte absolut în toate domeniile și mă bucur foarte mult că am reușit. Avem și proiecte grandioase, care au schimbat diametral fața orașului Nisporeni: am pavat piața Ștefan cel Mare și Sfânt, am construit un havuz, am schimbat trotuarele. În plus, am reușit amenajarea a 24 de străzi din oraș cu bănci, lumină și urne. Acum ne concentrăm la repararea capitală a străzilor, în cadrul unui proiect de 4 500 000 de lei. Am câștigat 1 000 000 de euro de la Agenția austriacă pentru dezvoltare și am dezvoltat un centru social pentru deservirea a 250 de persoane din pături social-vulnerabile: săraci, copii, invalizi. Am putea deservi oameni din întreg raionul, chiar și din alte raioane, din alte localități. Acolo sunt și doctori, și bucătari, într-un cuvânt - condiții extraordinare. Mai avem un proiect foarte interesant, și anume un poligon nou pentru deșeuri. Am primit 2 unități de transport pentru evacuare, și aproape 300 de lăzi. Valoarea proiectului este în sumă de 17 000 000 de lei. Din Scoția am primit 10 unități de transport pentru pompieri și pentru Serviciul de Salvare. Din Franța am obținut pompe, furtunuri în sumă de 500 000 de euro. Lucrurile se mișcă dacă avem dorință și deschidere. Trebuie să conștientizăm că nimeni nu ne poate da ceva cu de-a sila, doar prin munca de zi cu zi, prin implementarea unor practici bune putem obține rezultate palpabile.

PRIMARII MOLDOVENI, ÎN FAMILIA EUROPEANĂ!

CALM DESCHIDE FERESTRE
SPRE EUROPA!

CALM a reușit să stabilească parteneriate, conlucrare eficientă și contacte permanente cu mai multe instituții și organizații europene importante, specializate în promovarea și apărarea democrației, descentralizării și autonomiei locale. Relațiile cu aceste organizații sunt deosebit de semnificative pentru promovarea reformei APL din Moldova și dezvoltarea relațiilor între comunitățile locale din Moldova și alte țări europene. În special, prin intermediul organizațiilor cu care CALM colaborează activ în ultima perioadă de timp pot fi menționate: Comitetul Regiunilor al Parlamentului European (CoR), Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CALRCE), Conferința permanentă pentru țările din Parteneriatul Estic (CORLEAP), Consiliul Municipalităților și Regiunilor din Europa (CEMR) etc. Relația cu aceste organisme se bazează nu numai pe schimbul de experiență și transferul de abilități, dar și pe o permanentă campanie de lobby a intereselor APL din Moldova, pe care o realizează CALM, subliniază expertul Alexandru Osadci.

CALM – membru al
structurilor europene
importante!

CALM a intrat în familia numeroasă și influentă a Comitetului Regiunilor al UE (în cadrul CORLEAP, Conferinței permanente pentru țările din Parteneriatul Estic), care este un organ oficial la nivelul Uniunii Europene, compus din reprezentanții APL din fiecare țară-membră. CORLEAP este un organ consultativ creat de Comitetul Regiunilor, cu 36 de membri

Citat Alexandru Osadci,
expert CALM:

**„Vocea CALM și,
implicit, a APL, este
auzită și ascultată
pe plan extern!”**

(18 din parteneriatul estic, cu câte 3 membri din fiecare țară și 18 din țările UE). Dorin Chirtoacă, primarul general al municipiului Chișinău și vicepreședintele CALM, a deținut funcția de copreședinte al acestei structuri, împreună cu Președintele Comitetului Regiunilor al UE.

Importante sunt activitățile desfășurate și realizate de CALM în cadrul Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei. Congresul este un organ special, compus din reprezentanții APL aleși din toate țările-membre ale Consiliului Europei, care este abilitat cu promovarea principiilor Cartei Europene a autonomiei locale, inclusiv prin monitorizarea țărilor-membre. Delegația R. Moldova la Congres este, practic, în întregime compusă din membrii CALM.

Productivă și destul de fructuoasă este activitatea CALM în cadrul NALAS (nalas.eu) - Rețeaua Asociațiilor APL din Sud-Estul Europei, cu 15 asociații ale autorităților locale, membre din 12 țări – din fosta Yugoslavia, Albania, Turcia, România, Bulgaria. NALAS nu doar prezintă o platformă utilă de consolidare a capacităților și de schimb de experiență, dar este și foarte activ pe arena politică din Uniunea Europeană, participând și consolidând mesajul de autonomie locală în toate structurile europene.

CALM a reușit să se alăture și să devină membru al Consiliului Municipalităților și Regiunilor Europene (CEMR). CEMR este o asociație pan-europeană a asociațiilor APL, care promovează politici favorabile APL, rolul și locul APL în context European.

Relațiile
cu structurile
europene
și internaționale,
prioritate!

O altă dimensiune de stabilire a parteneriatelor externe sunt contactele și legăturile strânse cu asociațiile guvernelor locale din Europa, care sunt un element important de consolidare a capacităților, schimb de experiență, precum și de promovare comună a politicilor favorabile APL în diferite structuri europene. CALM menține relații foarte prietenoase, fructuoase și importante în special cu asociațiile autorităților locale din Norvegia, Polonia, Cehia, Letonia, Lituania, Bulgaria, România, Turcia, Estonia, Suedia, Georgia și cu asociațiile din țările-membre NALAS. Adicional contactelor cu asociațiile autorităților locale, CALM acordă o atenție sporită relațiilor cu structurile europene și internaționale ale administrației publice centrale. Au fost stabilite relații de lucru și colaborare cu Ambasadele SUA, Suediei, Norvegiei, Poloniei, Cehiei, României, Germaniei, Comisiei Europene, dar și cu donatorii care susțin APL, precum USAID, GIZ, UNICEF, UNDP, UN WOMEN, SIDA, etc.

Relațiile internaționale, contactele, activitățile de promovare deja au adus niște elemente substanțiale și foarte pozitive pentru APL din Moldova, care, posibil, încă nu sunt resimțite pe deplin, dar care sperăm că vor avea niște efecte pozitive în viitorul cel mai apropiat, nemaivorbind de termen mediu și lung. Documente precum Raportul Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei privind democrația locală și regională în Moldova, rezoluțiile CORLEAP, APCE și ale Comitetului Regiunilor al UE etc. sunt permanent citate la toate nivelele de guvernanță, iar faptul că CALM este privit ca un partener important al acestor organisme importante, este un lucru primordial.

Vocea CALM și, implicit, a APL, este auzită și ascultată pe plan extern. Faptul că aceste structuri europene și internaționale apelează la părerea noastră, este mesajul nostru comun. Spre acest deziderat am mers întotdeauna. Recunoașterea internațională ne aduce credibilitate, încredere și influență pe plan extern și în raporturile cu importante instituții europene și internaționale.

PRIMARII MOLDOVENI,

În perioada 19-21 martie, curent, pentru prima dată, o delegație reprezentativă din partea CALM a vizitat orașul-simbol al democrației europene, Strasbourg. Edilii locali au participat la Congresul Puterilor Locale și Regionale al Consiliului Europei, discutând cu colegii lor din diferite țări ale lumii subiecte care vizează activitatea APL.

Cea de-a 24-a sesiune a Congresului, desfășurată la Strasbourg, Franța, a fost un prilej important pentru primarii din Republica Moldova să se facă auziți. Pe întreaga durată a sesiunii, cei 20 de membri ai delegației CALM s-au implicat activ în dezbaterile subiectelor discutate în cadrul ședințelor, contribuind cu informații relevante la tema cetățeniei active, incluziunii sociale a

romilor ș.a. În cadrul acestor intervenții s-a pus accent pe politicile promovate și implementate în Republica Moldova, la for fiind prezentate și practici de succes în domeniile respective. În aceeași perioadă, edilii au avut întreveneri cu Președintele Congresului și Secretarul General și cu directorul Centrului de Expertiză al Consiliului Europei, în cadrul cărora au fost punctate principiile

ÎN ORAȘUL-SIMBOL AL DEMOCRAȚIEI

POVEȘTEA PRIMARILOR, ÎN ORAȘUL DE POVEȘTE

Grupul de primari, însoțiți de directorul CALM, Viorel Furdui, au întreprins vizite de studiu la primăria orașului Ribeauvillé, care se află la aproximativ 68 de kilometri de Strasbourg. Localitatea este așezată idilic la poalele munților Vosges și este înconjurată de dealuri încărcate de podgorii. Edilii moldoveni au putut vedea cum activează primarii de acolo și pe ce principii se bazează în administrarea comunităților. Aceștia au menționat că acest transfer de experiență a fost unul foarte oportun și că vor încerca să aplice acasă unele aspecte.

„Un orașel extraordinar de frumos și noi l-am numit „poveștea pe pământ”. Îl cunoaștem pe primarul de acolo, el fiind conform Constituției franceze și deputat în Parlamentul Franței, adică cu pârgii mai multe decât primarii noștri. Am fost primiți

Consiliul European este o organizație internațională, interguvernamentală și regională. A luat naștere la 4 mai 1949 și reunește toate statele democratice ale Uniunii Europene precum și alte state din centrul și estul Europei. Este independent de Uniunea Europeană, și este diferit și de Consiliul European sau de Consiliul Uniunii Europene. Sediul Consiliului European este la Strasbourg. Consiliul European are două dimensiuni: una federalistă, reprezentată de „Adunarea Parlamentară”, alcătuită din parlamentari proveniți din parlamentele naționale, și cealaltă, interguvernamentală, întrucupată de „Comitetul Miniștrilor”, alcătuit din miniștrii de externe ai statelor membre. Comitetul Miniștrilor reprezintă organismul de decizie al Consiliului European.

viitoarelor colaborări. De fapt, participarea la for a fost un adevărat start up pentru APL din Moldova și o apropiere reală de valorile europene, au relatat la întoarcere edilii.

„Atât asupra mea, cât și asupra colegilor mei, impactul a fost unul important. Însăși vizita în Uniunea Europeană, în cadrul căreia am văzut cu ochii noștri adevărata democrație, am putut face comparație și am

foarte bine la primărie, am văzut camera roșie, unde sunt păstrate tradiții și vestigii dintre cele mai vechi, legate de activitatea contelui din Ribeauvillé. Am avut și o mică recepție, pe care a organizat-o domnul primar. Deci, am fost primiți la cel mai înalt nivel. Am învățat de la ei ce înseamnă toleranța, care este specifică Franței. Cred că ei au o strategie, o viziune mai clară despre oraș, fie și cu 5000 de locuitori, cum este cazul Ribeauvillé. Satele noastre sunt ai mari. Totodată, acolo nu poți construi un sătuc sau un orașel modern fără a păstra niște tradiții istorice. Primăria nu numai le păstrează cu sfințenie, dar și le înmulțește. Am fost invitați și la parada bufonilor. Aceste evenimente de anvergură au deja peste 600 de ani, iar locuitorii și turiștii le așteaptă în fiecare an. A fost o vizită foarte instructivă: toleranța, prestanța, maniera de a comunica, ținuta de primar. Implementarea ține deja de capacitatea fiecărui primar în parte”, a subliniat **Alexei Busuioc, primar de Capaclia**.

putut comunica cu colegii noștri din diferite țări, este valoroasă. Am văzut cum administrează primarii din țările europene. Sigur, diferențele în ceea ce privește cultura și posibilitățile sunt ca între cer și pământ. Am avut fericirea să vizităm o primărie, unde ne-am familiarizat cu sistemul administrativ de acolo. E ceva extraordinar sub aspect de curățenie. Și unde-i curățenie, acolo se vede că este gospodar, iar cetățenii demonstrează un nivel anumit de educație. La nivel de politici, am discutat cu colegi din diferite țări și am constatat că dacă la ei opoziția contribuie și vine cu idei constructive să ajute la guvernarea să rezolve problemele de zi de zi, la noi opoziția funcționează după strategii total inverse”, **menționează Serghei Cetulean, primar de Parcani**.

NEXPO 2013, UN NOU SUCCES AL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA!

În perioada 25-27 septembrie 2013, delegația Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), în număr de circa 40 reprezentanți, condusă de președinta CALM, Tatiana Badan, și directorul executiv, Viorel Furdui, a participat la cel de-al doilea Târg Internațional al Municipalităților NEXPO, care a avut loc în Rijeka și Opatija, Croația. Acest eveniment a fost organizat de Rețeaua Asociațiilor Autorităților Locale din Europa de Sud-Est (NALAS), în parteneriat cu Asociația Orașelor din Croația, Asociația Municipalităților din Croația și orașele Rijeka și Opatija.

NEXPO este cel mai mare și cel mai important eveniment al municipalităților din Europa de Sud-Est, care reunește autoritățile locale, asociațiile autorităților locale, agențiile de dezvoltare, societatea civilă și mediul de afaceri din Europa de Sud-Est precum: Slovenia, Croația, Turcia, România, Bulgaria, Macedonia, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina, Albania, Serbia, Kosovo și dincolo. Anul acesta la NEXPO au participat mai mult de 2000 participanți reprezentând peste 350 primării, asociații ai autorităților locale, agenții de dezvoltare, societatea civilă și mediul de afaceri.

Subiectul NEXPO 2013 a fost integrarea în UE. Printre alte activități, în acest an NEXPO a oferit oportunități multiple pentru autoritățile locale să se întâlnească cu reprezentanți din sectorul de afaceri pentru a atrage investitori, cu un accent special pe proiecte în domeniul eficienței energetice și utilizarea surselor regenerabile de energie.

Emilia Vieru, primar de Fundurii Vechi

Am avut fericita ocazie să iau parte la Târgul Internațional al Municipalităților NEXPO 2013. Acolo m-am întâlnit cu reprezentanți din mai multe asociații de primari, am inițiat un acord de înfrățire cu primăria comunei Săcălășeni, jud. Maramureș, România, pe care deja i-am avut în vizită. Am promovat localitatea de unde vin în implementarea proiectelor investiționale, și anume construcția a 4 cazangerii în localitate cu trecere la biomasă, deoarece tematica expoziției curente a fost Eficiența energetică. M-am întors cu informații despre bunele practici ale colegilor în ceea ce privește dezvoltarea comunităților și armonizării activității acestora la standardele europene.

Tatiana Turcanu, primar de Vinogradovca

Am fost 40 de primari, am prezentat un program artistic de jumătate de oră, în cadrul căruia toți primarii au prezentat țara în costume naționale. Coloritul național l-am păstrat începând de la stand și terminând cu momentele culturale, pe care le-am pregătit. Noi am fost surprinși să observăm reacția spectatorilor, care au dansat hora împreună cu noi. Domnul Emil Drăghici, președintele Asociației Comunelor din România plângea când eram noi pe scenă. Era o atmosferă foarte frumoasă - am dansat, am cântat, am prezentat toate tradițiile de nuntă. Am pus la punct scenariul de acasă și toți aveau un rol anumit. S-au încins în dans toți, a fost ceva extraordinar.

Programul NEXPO 2013 a inclus: conferința „Drumul spre integrarea în UE - eliminarea barierelor, valorificarea potențialului nostru”; Târgul NEXPO; peste 25 de ateliere de lucru, grupate în 2 teme principale: Îmbunătățirea practici în dezvoltarea durabilă și îmbunătățirea practicii în activitatea de guvernare și parteneriat; Cafeneaua Primarilor, locul perfect pentru discuțiile față în față între primari pe diverse subiecte legate de cooperare, investiții, donații sau înfrățire; Matchmaking a permis autorităților locale și sectorului privat de a se întâlni împreună pentru a se prezenta reciproc și de a identifica oportunități de colaborare.

Delegația CALM s-a evidențiat prin presta-

ția de excepție a numărului artistic de cântece și dansuri tradiționale interpretate de primarii din Republica Moldova, precum și prin conducerea atelierului de lucru «Egalitatea femeilor și bărbaților în viața locală».

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) este membru deplin al NALAS și participă activ la evenimentele organizate de NALAS, precum ședințe a Grupurilor de Lucru tematice, mese rotunde, conferințe, târguri și expoziții. La primul Târg NEXPO, care a avut loc în 2011 la Sarajevo, Bosnia și Herțegovina, CALM a facilitat participarea a 20 primari din Republica Moldova, membrii CALM, unde au avut posibilitatea să se întâlnească și să facă schimb de experiență cu primarii din țările Europei de Sud-Est: Slovenia, Croația, Turcia, România, Bulgaria, Macedonia, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina, Albania, Serbia, Kosovo, etc. Participarea la Târgul Internațional al Municipalităților NEXPO 2013 a fost o adevărată.

Tatiana Cojocaru, primar de Petrușeni

Eu am primit o deosebită plăcere, sunt foarte bucuroasă că am fost acceptată în delegație, alături de ceilalți 40 de primari. A fost o expoziție deosebită, iar Moldova s-a prezentat la cel mai înalt nivel. Echipa noastră a fost pregătită foarte bine, toți eram îmbrăcați în costume naționale și am prezentat toate obiceiurile cu care se mândrește poporul nostru. A fost o idee bună, pentru că programul a fost primit cu aplauze furtivoase din partea colegilor din alte țări. Într-adevăr, unde joacă moldovenii, acolo pământul geme! Sunt foarte recunoscătoare pentru această oportunitate.

**NALAS - 15 asociații
ce reprezintă 9000
de autorități locale**

NALAS este o rețea a asociațiilor autorităților locale din Sud-Estul Europei. Rețeaua reunește 15 asociații care reprezintă aproximativ 9000 de autorități locale. Secretariatul NALAS, cu sediul în Skopje, este responsabil de coordonarea generală și punerea în aplicare a activităților.

NALAS a fost creat în 2001 ca urmare a primului Forum al Orașelor și Regiunilor din Europa de Sud-Est (Skopje, noiembrie 2000), organizat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European. Rețeaua a fost înființată sub auspiciile Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est și Consiliului European. În primii ani, NALAS a funcționat ca o organizație informală, cu întâlniri periodice, seminarii și programe de instruire. În iulie 2005, a devenit o asociație înregistrată oficial, cu sediul la Strasbourg.

NALAS promovează procesul de decentralizare, în colaborare cu guvernele centrale și organizațiile internaționale, având în vedere autonomia locală ca fiind o problemă-cheie în procesul actual de tranziție care afectează diverse țări din Europa de Sud-Est. NALAS construiește parteneriate în scopul de a contribui la reconcilierea și procesul de stabilizare și integrare europeană a întregii regiuni.

CALM, REPETIȚIE GENERALĂ PENTRU SUMMIT

Primari și reprezentanți regionali aleși din UE și din țările Parteneriatului Estic s-au întrunit la Vilnius, Lituania, unde a avut loc reuniunea anuală a Conferinței Autorităților Locale și Regionale din Parteneriatul Estic (CORLEAP). Congresul Autorităților Locale a avut un rol foarte activ în dialogul cu acest for important, iar recomandările formulate de CORLEAP au fost aprobate la propunerea CALM, prin intermediul reprezentanților săi, membri ai CORLEAP din partea RM - Tatiana Badan, primar de Selemet, președinte CALM, Dorin Chirtoacă, primar de Chișinău, vicepreședinte CALM și Alexandru Ambros, primar de Ungheni, vicepreședinte CALM.

sprijin pentru toate țările implicate în realizarea modernizării și reformei. Autoritățile locale și regionale pot și sunt gata să aducă o contribuție substanțială acestei schimbări. Obiectivul nostru este ca contribuția administrației publice locale să fie pe deplin recunoscută, dar așteptăm, de asemenea, rezultate clare și rezultate concrete din partea viitorului Summit».

În acest sens, Dorin Chirtoacă, primar de Chișinău (Republica Moldova) și copreședinte al CORLEAP, a subliniat: „Reforma administrației publice, descentralizarea fiscală și cooperarea teritorială ar putea avea un efect puternic asupra consolidării capacității autorităților locale și regionale și ar putea apropia politica Parteneriatului necesităților cetățenilor.”

RECOMANDĂRILE CORLEAP SUMMIT-ULUI DE LA VILNIUS, SUSȚINUTE DE RAPORTUL POLITIC, PREVĂD PRINTRE ALTELE:

- Includerea autorităților locale și regionale în definirea și punerea în aplicare a politicilor și strategiilor cadrul Parteneriatului estic;
- accesul direct la instrumente financiare corespunzătoare (europene și naționale), pentru orașele și regiunile țărilor-partenere, împreună cu eliminarea barierelor existente în calea utilizării acestor fonduri (de exemplu, reguli incompatibile privind achizițiile publice);
- CORLEAP, de asemenea, pledează pentru limitarea sau chiar înlăturarea cerințelor de cofinanțare pentru autoritățile locale, în cadrul programelor de ajutor UE;
- Cooperarea teritorială să fie recunoscută ca o prioritate în cadrul Parteneriatului estic. Comisia Europeană este încurajată să sprijine în continuare eforturile în acest sens.

În cadrul Conferinței a fost aprobat un raport privind democrația locală în țările Parteneriatului Estic și adoptate un șir de recomandări pentru Summit-ul de la Vilnius. Participanții la Conferința autorităților locale și regionale pentru Parteneriatul Estic (CORLEAP) au convenit că, în scopul de a face o diferență decisivă în politicile Parteneriatului Estic pentru cetățeni, autoritățile locale trebuie să se implice ca parteneri activi în cadrul strategiei Parteneriatului Estic.

Aceasta sesiune plenară anuală CORLEAP a avut loc în cadrul Președinției Lituaniei a Consiliului Uniunii Europene.

Ramón Luis Valcárcel Siso, președinte al Comitetului Regiunilor și copreședinte al CORLEAP, a declarat: «Avem nevoie de o nouă abordare, care privește Parteneriatul Estic ca pe un instrument de

* **fondat în 2011 de Comitetul Regiunilor, pentru a aduce o dimensiune regională și locală în Parteneriatul Estic al Uniunii Europene;**

* **reunește 36 de politicieni regionali și locali, inclusiv 18 din cele șase țări ale Parteneriatului Estic (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina) și 18 de la Comitetul Regiunilor al Uniunii Europene;**

* **Prin implicarea nivelului local și regional de guvernare în implementarea Parteneriatului Estic al Uniunii Europene, Comitetul Regiunilor dorește să contribuie la consolidarea guvernării locale și regionale în țările partenere și să aducă Parteneriatul Estic mai aproape de cetățenii săi.**

Primarul de Chișinău, Dorin Chirtoacă, ales în calitate de copreședinte al CORLEAP la 31 mai 2012, și-a încheiat mandatul. Reuniunea a numit un nou copreședinte al CORLEAP. Este vorba de Mamuka Abuladze, membru al Adunării Rustavi City și președinte al Asociației georgiene a autorităților locale. În discursul său, domnul Abuladze a declarat că: «Este o onoare de a fi fost numit copreședinte al CORLEAP. În timpul mandatului meu voi căuta să consolidez activitatea organizației, astfel încât vocea autorităților locale în cadrul instituțiilor europene să fie mai puternică. Numai împreună vor putea atinge obiectivele noastre în scopul de a promova democrația locală și de a promova coeziunea teritorială». Dl Abuladze va găzdui următoarea sesiune plenară CORLEAP, din 2014, care va avea loc la Tbilisi, Georgia.

AI NOȘTRI, CA BRAZII! ÎNCĂ UN PRIMAR, PARLAMENTAR!

Ne-am bucurat atunci când am aflat că încă un om cu o carieră impresionantă în serviciul comunității și cu o experiență de învidiat în funcția de primar a ajuns în Parlament. Pe data de 7 noiembrie, Curtea Constituțională a validat mandatul de deputat în Legislativ al lui Ion Stratulat, candidat supleant pe lista Partidului Democrat. Astfel, fostul primar de Orhei devine încă un mesager al preocupărilor APL, pe care le știe nu din auzite. Congresul Autorităților Locale, cu care ex edilul spune că a colaborat intens, îi urează mari succese în promovarea unor legi menite să schimbe în bine starea de lucruri în cadrul APL și, implicit, viața tuturor cetățenilor din Republica Moldova.

Ion Stratulat, deputat în Parlamentul RM:
"Voi explica, voi convinge și voi îndemna colegii să fie pe roate descentralizarea administrativă și financiară!"

D-le Stratulat, vă felicităm și... contăm! Dacă e să menținem tonul mai glumeț - așa cum nu există foști polițiști, de ce ar exista foști primari?

Aveți dreptate. Faptul că eu cunosc în cele mai mici detalii cum își desfășoară activitatea un primar și, desigur, problemele cu care se confruntă și pentru care se face luntre și punte să găsească o soluție, cu siguranță mă ajută să înțeleg și să promovez anumite inițiative legislative. Orice mișcare înainte trebuie interpretată ca atare. Eu așa obișnuiesc să fac.

Vă considerați dator în fața breslei din care ați ieșit, ce inițiative veți promova în noua postură?

Voi promova descentralizarea de la tribuna Parlamentului, voi încerca să conving și să explic necesitatea schimbării, deoarece am fost în pielea primarilor și știu exact de ce au nevoie.

Nivelul II nu este necesar, e o roată cu transmisie, care nu accelerează mișcarea, dar o frânează!"

Ați devenit deputat imediat după ce a fost votată în lectură finală Legea Finanțelor Locale. Ce credeți despre faptul că nu s-a ținut cont de părerea primarilor, care au cerut în repetate rânduri, inclusiv în stradă, implementarea noului sistem de finanțare din 1 ianuarie 2014?

Părerea mea e că acest nou algoritm trebuia să intre în vigoare din 2014. Implementarea doar în patru raioane-pilot va fi una dificilă, inclusiv pentru Ministerul Finanțelor.

De ce?

Eu pot să accept un proiect-pilot, de exemplu, în ceea ce privește legalizarea construcțiilor neautorizate sau altceva. În asemenea cazuri este important să vezi cum funcționează mecanismul ca să-l ajustezi cât mai perfect, dar refor-

ma finanțării locale trebuia aplicată pe tot teritoriul țării. În plus, o să apară întrebări, nedumeriri, nemulțumiri din partea celorlalți primari, care vor întreba: „De ce ei primesc banii direct, iar eu trebuie să-i obțin de la nivelul II?”

De la centru și alte nivele de administrație publică se aud voci precum că primarii nu sunt pregătiți să implementeze acest nou sistem, chiar dacă au fost organizate traininguri și simulări, iar edilii locali deja au pregătit proiectul de buget conform noii formule...

Părerea mea este că problemele tin de alte nivele de administrație publică, care se opun implementării Legii, din motive lesne de înțeles. Mai mult ca atât, acesta influențează nivelul 1, iar cei de la centru se îngrijorează oarecum că vor pierde o anumită doză de control asupra APL. Este însă o percepție deformată, care, de multe ori, se datorează unor interese mai înguste. Noi trebuie să ajutăm nivelul 1, să-l facem să înțeleagă esența și miza schimbării, descentralizării reale. După mine, trebuie revizuit locul și rolul administrației publice centrale și celei de nivelul 2. Din păcate, în forma actuală și modul cum acționează/funcționează, deseori ele se prezintă ca o roată cu transmisie, care nu accelerează mișcarea, dar din contra o frânează! Nu mai poți guverna cu hățul, oamenii din comunitățile noastre sunt mult mai inteligenți și înțelegători decât se crede.

Vă mulțumim mult și vă urăm mari succese în promovarea inițiativelor menite să aducă schimbarea, la care visează nu numai edilii locali, dar și întreaga societate...

Sigur, părerea mea nu este una decisivă, dar sper că argumentele mele vor fi acceptate de colegii din Parlament, indiferent de coloratura politică.

LEGE NOUĂ, SISTEM VECHI!?

Este un fapt împlinit, care aduce un sentiment de bucurie și unul de regret. Pe de o parte, Legea Finanțelor Locale a fost adoptată și acest eveniment poate fi trecut cu ușurință în lista victoriilor APL și CALM. Pe de alta, intrarea în vigoare a noului sistem de relații financiare s-a amânat pentru anul 2015, iar acest aspect pune în pericol avansarea pe calea descentralizării și autonomiei locale. Am stat de vorbă cu Iurie Țap, președintele Comisiei parlamentare pentru descentralizare, ca să vedem, în condițiile actuale, ce măsuri mai pot fi întreprinse la etapa actuală, astfel încât finalizarea reformei să aibă loc în toate APL.

Iurie Țap, președintele Comisiei parlamentare pentru descentralizare:
"ADOPTAREA LEGII E DEJA UN PAS ÎNAINTE!"

Dvs. ați fost unul dintre puținii deputați care și-au păstrat până la capăt poziția în ceea ce privește necesitatea implementării cât mai grabnice a noului sistem de finanțare. Totuși, până la urmă, impulsul colectiv și-a spus cuvântul...

Legea va fi aplicată începând cu 1 ianuarie 2015, chiar dacă noi ne-am dorit mult ca ea să fie aplicată începând cu 1 ianuarie 2014. Dar, oricum, este un pas important. Cu atât mai mult, în viitor, această lege va fi pilotată în 3 unități teritoriale de nivelul 2, mai bine zis în 3 raioane și în Chișinău. Sperăm ca această pilotare să fie o testare pentru a ajusta anumite prevederi. Până atunci, sper să ajungem și la subiectul privind achitarea impozitului pe venit a persoanelor fizice, la locul de trai. Acest aspect se regăsește

printre rezervele noastre pentru următoarea etapă, pentru a pregăti anul 2015. Aceasta este, de fapt, cea mai importantă promovare pe dimensiunea reformei de descentralizare și consolidare a autonomiei locale.

De ce a fost luată decizia de a o testa în primul rând și de ce părerea primarilor nu a fost ascultată?

Este un subiect care are, de fapt, mai multe fețe. Pot să zic că politicul mereu te implică, ori a realiza reforme se cer anumite condiții. Reforme în perioade electorale, în perioade de duri confruntări politice, dar noi avem astăzi aceste confruntări, este foarte riscant să realizezi. Pentru că orice reformă urmează să fie și înțeleasă, acceptată și de cei care o vor realiza, și de beneficiari, de cetățeni. Am studiat experiența Poloniei și arhitecturii reformei Poloneze vorbesc despre 4 condiții importante

pentru orice reformă, în special pentru reforma descentralizării. Este vorba de viziune, în primul rând de voință politică, de cadre instruite, pregătite și de susținerea reformei de către societate. Cu părere de rău, la noi toate aceste 4 condiții nu au fost prezente sau mai bine zis nu am întrunit toate condițiile în volum deplin, chiar și în ceea ce ține de voință politică. Este partea aceasta politică și în cazul dat vorbim de partidele care sunt la guvernare, coaliția Pro-Europeană, ei au răspuns pentru țară, ei răspund de rezultate, chiar dacă să zice că unele competențe au fost sau vor fi transferate către autoritățile locale, dar de țară real răspund cei care guvernează.

Dar nici nu prea a fost deschisă spre comunicare, căci nu a discutat cu APL.

Noi spunem că loc pentru mai bine este mereu, dar cred că avem rezerve foarte mari în comunicarea cu auto-

ritățile publice locale. Evident, s-a îmbunătățit comunicarea, consultările și dacă e să fac o comparație cu guvernarea precedentă, sunt lucruri incomparabile. Fiindcă s-a produs o schimbare esențială, dar față de ceea ce ar trebui pentru o funcționare bună a statului, nu este suficientă. Știința administrativă spune: „Dacă ai un scop de atins, trebuie să ai instrumentul de atingere” ori dacă din cele 5 obiective strategice ale programului de guvernare unul este descentralizarea puterii, natural este să dispui de o structură puternică, este vorba de un minister care să ducă această reformă și care ar asigura acea coerență în comunicare, în organizare. Comunicarea aici înseamnă informarea despre reforma propriu-zisă, despre cadrul legal. Noi am pornit reforma descentralizării și eu spuneam că nu suntem gata nici noi, cei de sus, dar nici cei de jos. În sens că avem nevoie de cunoștințe, avem nevoie de deprinderi, de practică, de experiență și, evident, aici trebuie să fie comunicare eficientă. Am votat până a pleca în vacanță, în sesiunea de primăvară-vară, modificările la legea finanțelor publice și în a doua lectură. În virtutea circumstanțelor, contactând cu colegii din teritoriu, am sesizat situația că în foarte multe teritorii au avut loc unele ședințe ale direcției Finanțe cu primarii unde s-a depistat că nu este înțeles noul sistem al finanțelor publice. Am convenit cu Cancelaria de Stat pentru a organiza acea rundă de informare și consultări care a schimbat radical situația. Iată un exemplu clasic despre necesitatea aceste comunicări.

Reiese că, totuși, până la urmă, primarii au înțeles

primarii au abordat și acest subiect, păi în cazul dat ei pur și simplu nu vor avea acoperire. Presupunem, vor avea un venit de 2, 3 sau chiar 400 de mii, dar dacă costurile pentru întreținerea acestor centre este de un milion sau două milioane? Dacă aplicăm noua lege a finanțelor publice ei nu vor mai avea niciun fel de susținere financiară și atunci aceste centre vor trebui închise. Dacă ele vor fi închise, cetățenii vor sancționa puterea. De aceea, aici este o situație destul de delicată și trebuie să încercăm să o vedem. Eu optam pentru implementarea acestui sistem, dar totodată trebuie să ținem cont de toate realitățile. Este un alt aspect foarte important, în unele localități au fost pornite diferite proiecte - apeducte, gazoducte, eficientizare energetică, care nu au fost duse la sfârșit. Investiții au fost foarte mari, de câteva sute de mii sau chiar de un milion, iar după noul sistem unele din aceste comunități nu mai au venituri. Ei nu pot finaliza acest obiect, ce să facem cu ele? Coaliția de guvernare a pus pe cântar și a luat în calcul toate aceste considerente. Dar eu cred că fără o locomotivă care să ducă această lege, reforma va derapa.

Cine ar trebui să-și asume acest rol, pe lângă comisia pe care o conduceți?

Ar trebui să existe o structură, un minister, denumirea ar putea fi diferită, dar care s-ar ocupa de această competență. Punctul meu de vedere este că șeful acestei instituții trebuie să aibă și un statut special, de viceprim-ministru. Pentru că majoritatea serviciilor publice sunt pasibile descentralizării. Aceasta ar fi locomotiva reală care ar duce reforma.

Și?

Este o neînțelegere a acestei probleme de către un lider din fosta alianță sau din actuala coaliție, care nu vede deocamdată problema în toată amploarea ei. Și, iarăși, se răsfrânge amprenta pe politică, pentru că unii privesc aceasta ca pe o pârghie de influență, cu părere de rău. Dar nu este altă cale, pentru că, dacă vrem o veritabilă descentralizare a puterii, ea trebuie făcută conform științei administrative, conform practicilor europene. Sper că până la sfârșitul anului, această structură o să fie în cadrul Cancelariei de Stat, a fost instituită deja și urmează să fie selectat și numit un secretar general adjunct, responsabil de domeniul descentralizării.

TREBUIE SĂ FIE O LOCOMOTIVĂ CARE SĂ DUCĂ ACEASTĂ LEGE, ALTFEL REFORMA VA DERAPA!

noul sistem. De ce a trebuit amânat?

Până la alegerile parlamentare este un an de zile - în ce măsură vor fi realizate acele servicii de care cetățeanul are nevoie? Este acest risc și eu spun cum văd, deschis. Noul sistem de finanțe publice înseamnă cu totul altă abordare, sunt stabilite bugetele, care vor fi create pe baza veniturilor, pe baza cheltuielilor per capita și urmează ca autoritățile locale să-și asume responsabilitatea pentru starea de lucru. Acum avem în raioane și în multe localități centre comunitare pentru diferite categorii ale populației. Mulți președinți de raioane și mulți

DESPRE DESCENTRALIZARE, PRIN EUROOPENIZARE

Valentina Ursu, de vorbă cu primarul din Feștelita, Nicolae Tudoreanu, și cu fostul speaker, liderul democraților, Marian Lupu.

Aleșii locali din întreaga țară au fost la Chișinău, dar și la Strasbourg, pentru a cere independență financiară. Este una dintre principalele probleme la care ei speră să găsească rezolvare în urma implementării Strategiei naționale de descentralizare. Un studiu al Institutului de Dezvoltare Urbană a arătat că o administrație locală are peste 700 de competențe, în timp ce unități de personal care să realizeze aceste competențe doar câteva.

Satul Feștelita din raionul Ștefan Vodă are o populație de aproximativ trei mii de locuitori. Iată ce crede primarul de aici, Nicolae Tudoreanu, despre nevoia acestei descentralizări.

Nicolae Tudoreanu: Noi înțelegem, uneori eforturile guvernului sunt chiar deopotrivă realităților. Dar atâta timp cât este bariera aceasta între cei care elaborează și cei care ar urma să implementeze orice strategie, orice document, lucrurile stau așa cum stau.

Europa Liberă: Dumneavoastră, cei care reprezentați puterea locală, deseori spuneți că sunteți cu mâinile legate, pentru că aveți nevoie de această descentralizare și, mai ales, de această autonomie financiară. Acum vi se dezleagă mâinile?

Nicolae Tudoreanu: Legea, care se propune să fie implementată, are și careva goluri de completat, însă este doar primul pas. Pentru că s-a hotărât din start ca cele trei blocuri de probleme care există în finanțele publice locale – consolidarea bazei fiscale, transparență în calcularea transferurilor și a veniturilor proprii și îmbunătățirea managementului financiar – s-a hotărât să se ia pe părți, și anume blocul doi urmează să se facă o transparență clară în calcularea și repartizarea transferurilor pentru susținerea teritoriilor și veniturile proprii să fie definite clar și care să urmeze consolidarea și încurajarea efortului fiscal propriu.

Europa Liberă: Câți bani aveți astăzi la Feștelita?

Nicolae Tudoreanu: Foarte puțini. Chiar nu suntem încurajați prin actualul sistem de finanțe publice locale să generăm mai multe venituri. Pentru că, în cazul în care generăm alte venituri, în următorul an, suntem penalizați și primim mai puține transferuri de la bugetul de stat.

Europa Liberă: Aceasta v-a fost cea mai mare bătaie de cap. Și rămâne...

Nicolae Tudoreanu: Și rămâne cea mai mare bătaie de cap, pentru că veniturile proprii nu pot să crească.

Europa Liberă: Nici nu sunteți încurajați să acumulați cât mai mult la bugetul local...

Nicolae Tudoreanu: Sigur. Pentru că este mai ușor să-i primești de la bugetul de stat, decât să faci un efort. Noi, prin promovarea acestui nou-sistem, nu cerem numai autonomie, dar ne dăm seama și de responsabilitatea care ne revine. Pentru că, odată ce urmează o autonomie locală reală, responsabilitatea crește foarte și foarte mult.

Europa Liberă: Ce înseamnă „crește responsabilitatea”? Vă este frică?

Nicolae Tudoreanu: Nu ne este frică. Sigur că, domeniul dat acum suferă din cauza multor resurse umane apărute pe nepusă masă, avem primari între primari. Ne dăm seama care sunt și cadrele în primăriile mai mici de 1.500 de locuitori. Dar odată ce se va face regulă în sistemul finanțelor publice locale, sperăm că domeniul autorităților publice locale să fie unul competitiv, să vină resurse umane pregătite să-și poată stabili salarii, în funcție de capacitățile locale, ale bugetului local, să nu fie dictați de la centru. Și numai așa o să putem să dezvoltăm capacitățile autorităților publice locale.

Europa Liberă: Acum o să definiți proiectul Legii bugetului pentru anul viitor ca să aprobați bugetul. Preconizați cât să adunați în pușculița satului?

Nicolae Tudoreanu: Nu mai mult decât s-a adunat acest an, circa 2 milioane 300 mii de lei.

Europa Liberă: Cât îi revine fiecărui locuitor?

Nicolae Tudoreanu: „Circa 200 de lei.

Europa Liberă: Cum gestionați această sumă? Ce vă reușește să faceți? Pentru că, dacă ne amintim de campania electorală, atunci când ați încercat să convingeți votantul că trebuie să vă dea votul, ați promis îmbunătățirea infrastructurii, îmbunătățirea condițiilor de trai, multe lucruri pe care lumea le așteaptă. Dumneavoastră sunteți la al treilea mandat.

Nicolae Tudoreanu: Eu sunt la al treilea mandat și nu cred că mi-a fost greu să conving cetățenii, pentru că localitatea noastră se dezvoltă foarte și foarte dinamic. Avem un șir de proiecte...

Europa Liberă: De unde bani, dacă bugetul e atât de sărac?

Nicolae Tudoreanu: Din resurse alternative, cu fonduri europene și cu fonduri tot din afară, dar gestionate aici, în țară. Pentru că am avut chiar un proiect foarte mare cu Comisia Europeană, de peste 5 milioane de lei, am renovat căminul cultural. De fapt, este un cămin cultural, probabil, cel mai bun din zonă, cel mai bine dotat, cu încălzire.

Europa Liberă: Cu excepția acestui cămin cultural, ce mai puteți face?

Nicolae Tudoreanu: Acuma construim rețeaua de apă și canalizare comunală, am asfaltat drumul spre cimitir (circa un kilometru), suntem în lucru cu asfaltarea străzii centrale, avem un șir de proiecte.

Europa Liberă: Domnule primar, cât costă o promisiune?

Nicolae Tudoreanu: Costă un obraz curat, să știi că o realizezi. Pentru că oamenii, de fapt, astăzi sunt foarte și foarte neîncredători în ceea ce se spune de la nivel central. De aceea, încă o dată, recunoaștem cu toții, chiar și în sondaje autoritățile locale sunt mult prea sus față de autoritățile centrale.

„Descentralizarea reală a finanțelor și a serviciilor publice trebuie făcută deja, pentru că este întârziată mai bine de 20 de ani.”

Europa Liberă: Primăria se situează printre primele instituții care se bucură de cea mai mare încredere.

Nicolae Tudoreanu: Pe locul doi, după biserică. Și trebuie să ne dăm bine seama că odată ce vom face o descentralizare reală, lucrurile vor reveni la normal și autoritățile centrale se vor simți mai libere în activitățile lor, mai mult legate de politică externă, de dirijarea patrimoniului de stat. Dar descentralizarea reală a finanțelor și a serviciilor publice trebuie făcută deja, pentru că este întârziată mai bine de 20 de ani.

Europa Liberă: Aceasta o cereți și insistați mai mult dumneavoastră, cei care aveți localități cu o populație măricică. Pentru că vă dați prea bine seama, la o comună, la o primărie cu aproape o mie de locuitori

DESPRE DESCENTRALIZARE,

e mult mai greu să gestionezi, să administrezi treburile satului.

Nicolae Tudoreanu: Haideți să facem trimere la Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova și o să vedem că ele nici nu sunt încadrate în legea în vigoare. Avem în vecinătate un sat cu 400 de locuitori și are primărie. Școala deja a fost lichidată și au rămas doar câțiva copii la grădiniță, lumea de acolo deja se întreabă: „Ce face primarul?”. Și noi am propus ca inițiativa să nu vină de la nivel central privind amalgamarea autorităților locale, dar să se facă pe principii de stimulare. Adică, oamenii doresc să se unească, pentru că altă alternativă nu este.

Valentina Ursu (RFE/RL)

Europa Liberă: Ați putea să absorbiți această localitate?

Nicolae Tudoreanu: Sigur. Noi până la 1940 am fost împreună – Marianovca, Alava și Serghei Lazo – au fost cu noi în comuna Feștelita, avem documente de arhivă care confirmă acest fapt. Haideți să luăm un aparat, cât de mic ar fi el, al primăriei, consumă anual circa 400 de mii de lei, 4,5 unități, să înmulțim la 4 ani, o să fie 1 milion 600 de mii. Acest 1 milion 600 de mii să le investești în această comună, oamenii ar simți că nu face să ții un aparat care din start este ineficient, nu are cu ce se ocupa. Pentru că astăzi și donatorii, cei care încearcă să investească, se uită la numărul de populație, se uită să fie durabilitate în ceea ce fac ei. Și să ne dăm seama că o durabilitate într-o localitate cu 400 de oameni mai că nu s-ar simți.

Europa Liberă: Și despre suflul europeanizării mediului rural ce zice lumea? Este dornică să îmbrățișeze aceste valori europene? Cum înțelege simplul cetățean această integrare europeană? Dorește el această europeanizare a satului și a țării?

Nicolae Tudoreanu: Cetățenii au început europeanizarea mai demult, făcând așa-zisul evroremont în casele lor.

Europa Liberă: Deci, de la moneda euro și de la euroreparație pornește eurointegrarea?

Nicolae Tudoreanu: Pornește eurointegrarea, probabil. Toată lumea doar nu spune *evroreemont*, spune *evroreemont*, așa să-i spunem în rusă. Cum percepe populația? Să știți că o percepe diferit, dar lucrurile se schimbă, infrastructura se îmbunătățește la sate și oamenii chiar sunt informați. Ultimii 20 de ani investițiile care au venit în domeniul social sunt din țările europene, inclusiv America și oamenii își dau seama că cei care ne ajută urmează să fim solidari și noi cu ei.

Europa Liberă: Și ei ce fac? Mai acordă acest credit de încredere autorităților centrale? Sau cum explicați că totuși scade încrederea în cei care guvernează?

Nicolae Tudoreanu: Știți, lumea nu era pregătită cu o presă liberă, lumea încă crede că televizorul spune drept, nu-și dau seama că, uneori, presa este cumpărată. Acest fenomen îi face pe oameni să fie mai neîncredători în autoritățile centrale, dar își dau seama că este manipulare prin presă, își dau seama că este manipulare chiar și prin pârgurile administrative.

Europa Liberă: Și cum faci diferență între adevăr și minciună?

Nicolae Tudoreanu: Prin fapte.

Europa Liberă: Primarul se bucură de stimă și respect pentru că este exponentul puterii de la Chișinău sau pentru faptele pe care le demonstrează?

Nicolae Tudoreanu: Pentru fapte. Lumea, să știți, la nivel local nu votează partidul. Am fost ales în trei scrutine.

Europa Liberă: Și cum ați câștigat aceste mandate?

Nicolae Tudoreanu: Într-un scrutin am fost un singur candidat. Chiar nu am avut contracandidați în al doilea scrutin. Deja încoace, când s-au mai ivit partidele aceste active, s-au mai implicat la nivel de partid.

Europa Liberă: Și acum reprezentati o culoare politică?

Nicolae Tudoreanu: Reprezintă Partidul Liberal Reformat. Accentuez un singur lucru, că lumea este manipulată, spre exemplu la noi, prin biserică.

Europa Liberă: Cum?

Nicolae Tudoreanu: Biserica locală, chiar acum la noi este un șantier, practic tot satul, și preotul spune că tot ce este din Europa este a diavolului și toate programele de finanțare, toate drumurile, reparațiile din grădinițe sunt bani necurați și prin aceste investiții oamenii vor ispăși cu păcatele. Să știți că foarte activ se lucrează. Avem un preot, așa, cam bigot, și lucrează foarte activ. Chiar sâmbăta trecută, lumea a ieșit disperată de la biserică, pentru că obraznic s-a purtat, spunând: „Ce, vreți jugul Europei?”. În multe localități preoții denigrează viziunea europeană.

Europa Liberă: Domnule primar, dar, de fapt, biserică e separată de stat...

Nicolae Tudoreanu: Am foarte mari probleme la capitolul acesta. Nici nu pot să promovez un proiect, că am deja contra. Cheamă lumea să nu contribuie, să nu participe la diferite activități legate de proiectele investiționale, pentru că tot ce este european este diavolesc, tot ce este rusesc este corect. Dacă să revenim la ce am discutat, că biserică este pe primul plan în sondaj, aici trebuie să ne punem semne de întrebare. Nu toți preoții, dar în special la noi în sat, sunt contra pașapoartelor, este foarte multă lume care nu vrea să primească pensia, să nu vaccineze copiii, se spune că totul este masonic. Cam această problemă o am. În rest, oamenii își dau seama deja, cu anii, că ceea ce spune el, de vreo 20 de ani nu mai este valid acum.

Europa Liberă: Viitorul satului și statului se contopesc?

Nicolae Tudoreanu: În localitățile mari – da. Dar localitățile mici cred că o să se transforme în niște sectoare de vile. Pentru că atâta timp cât nu se nasc copii, nu poate statul să-ți întrețină ție instituții care sunt costisitoare și pun în inechitate alți elevi, care consum 5 mii, tu consumi 20 de mii. Haideți să fim aici mai reali. Chiar și reforma care s-a făcut în învățământ este un corectă.

Europa Liberă: Feștelita în cinci ani poate să aibă alt chip?

Nicolae Tudoreanu: Da. Acum construim cinci kilometri de canalizare. Finalizăm asigurarea cu apă potabilă toate cele patru fântâni, mai am câteva case de conectat și ne rămân drumurile. Urmează să înceapă construcția unei fabrici de prelucrare a gunoierului menajer și o să angajăm acolo peste o sută de oameni.

Europa Liberă: Pentru firul ierbii, pentru omul simplu, cât de mult contează ca reforma să dea rezultate?

Nicolae Tudoreanu: Cu părere de rău, noi, moldovenii, nu avem o ascensiune în gândire, de a ne schimba, e bine așa cum este la moment. Dar, încet-încet, când o să apară concurența aceasta, adică eu am, cum era pe vremea sovietică, eu țin foarte bine minte, că părinții, dacă construiau un gard, vecinii, într-un an sau doi, îl făceau și ei. Astăzi această concurență nu este. Să știți că este foarte și foarte important ca să pornim această concurență.

Europa Liberă: Deci, spiritul gospodăresc a murit?

Nicolae Tudoreanu: Scade.

Europa Liberă: Pentru că cei care erau mai insistenți au plecat peste hotare?

Nicolae Tudoreanu: Da. Aceștia erau motorul.

Europa Liberă: Modelele satului...

Nicolae Tudoreanu: Da. Dar acum, încet-încet, se revine, lumea începe a construi, avem case chiar destul de arătoase. N-am avut niciodată casă cu două etaje în localitate, până la destrămarea Uniunii Sovietice. Astăzi avem case cu două etaje, magazine dintre cele mai performante din raion, cu produse proaspete și de calitate.

Europa Liberă: Dar oamenii lasă să se înțeleagă că pentru ei cel mai mult reformă ar însemna această luptă cu corupția, în primul rând.

Nicolae Tudoreanu: „Haideți să pornim de la simplele elemente de corupție. Până ce nu pune bătrâna o bancă de smântână sau un kilogram de brânză...”

Europa Liberă: ...sau zece ouă în peletcă.

Nicolae Tudoreanu: Și se duce la medic, ea nu se urcă în autobuz să meargă în raion. Și de aici pornește totul. Noi toți facem corupție.

Europa Liberă: Se vorbește mai mult despre corupția mică sau cea de sus?

Nicolae Tudoreanu: Se vorbește mai mult despre corupția mare, desigur. Când se aude

de milioane, de bănci, de aeroporturi, nedându-și seama omul că și el este implicat, nu mai că mai mărunț, tot în acest fenomen de corupție. Pentru că dacă ar fi la un nivel mai mare, ar face-o și el. Și aceasta este foarte regretabil că oamenii spun: „Dacă aș fi și eu, și eu aș lua”. Păi, iată, uitați-vă, oamenii nu acuză, dar, adică, dacă ar fi și ei în locul lor: „Aș lua și eu. Ce să facem, dacă este de unde lua?”.

Europa Liberă: Din observațiile dumneavoastră, ca și edil al comunității, credeți că acest flagel macină statul Republica Moldova?

Nicolae Tudoreanu: Sigur că îl macină. Oamenii nu își pot dobândi dreptatea. Și oamenii își dau seama de ce nu își dobândesc dreptatea. Pentru că sunt parte a fenomenului.

Europa Liberă: E selectivă justiția?

Nicolae Tudoreanu: Da, sigur. Sigur că e selectivă. Dar se simte o revigorare, se simte o schimbare.

Europa Liberă: Lupta aceasta între bine și rău se mai duce?

Nicolae Tudoreanu: Sigur. Lupta între Est și Vest, mai degrabă, nu între bine și rău.

Europa Liberă: Dar dumneavoastră ce mesaje aveți pentru cei care îmbrățișează mai degrabă opțiunea pro-estică, pentru că și ei sunt cetățenii comunității Feștelita.

Nicolae Tudoreanu: Corect.

Europa Liberă: Unii dintre ei câștigă bucată de pâine la Moscova.

Nicolae Tudoreanu: Păi, nu o să încurce nimeni să muncească oamenii la Moscova. Am două surori la Moscova și cunosc foarte mulți români care lucrează în Moscova la construcții. Care este bariera pentru ei? Ele o să revină la normal, pentru că și Moscova, fără gasterbaiteri, nu s-ar fi dezvoltat niciodată.

Europa Liberă: Și să punem punct acestei discuții de la ceea ce am pornit, o autonomie financiară cât mai largă teritoriului. E bine că s-a pilotat această lege sau sunteți invidioși și ați fi vrut pe tot întregul?

Nicolae Tudoreanu: Eu chiar nu cunosc cine pilotează, căci am căutat și nu am înțeles care sunt cele patru raioane...

Europa Liberă: Chișinău, Râșcani, Basarabeasca și Ocnița. În variantă nouă, legea prevede relații bugetare directe dintre centru și primării și formule de transferuri de bani, calculate după numărul populației.

Nicolae Tudoreanu: Păcat că nu s-a făcut pentru toți să fie. Pentru că în 2015 va fi doar o jumătate de an în care primarul va executa acel buget.

Europa Liberă: Și urmează alegerile locale...

Nicolae Tudoreanu: Și calitatea elaborării bugetelor pentru 2015 nu va fi una benefică, pentru că fiecare o să se străduiască să facă un buget neperformant, cu niște impozite mai mici.

Europa Liberă: Mai populiste...

Nicolae Tudoreanu: Mai populiste. Mă tem că din start această modificare să fie compromisă anume prin faptul că este un an electoral.

PRIN EUROOPENIZARE

***

Fostul speaker, Marian Lupu, liderul democraților, nu crede în populism și sugerează că se va diminua dependența autonomiei locale de transferurile de la bugetul de stat. El amintește că Legislativul a votat și Strategia privind descentralizarea.

Marian Lupu: Parlamentul a și adoptat Strategia de descentralizare care prevede un șir întreg de acțiuni care au o singură menire – să readucă sistemul de inter-relații dintre guvernul central și administrația publică locală într-o stare de echilibru, într-o stare eficientă.

Europa Liberă: Primarii vă reproșează că faceți cu jumătăți de măsură această descentralizare.

Marian Lupu: Nu pentru a satisface poziția guvernului sau a satisface poziția administrației publice locale,

fiindcă și acolo, și acolo este lupta pentru putere. Pe mine mă interesează ca acest echilibru, la nivelul ramurilor puterii de stat, local-central, să aducă beneficii maxime pentru oameni. Astăzi acest lucru nu se întâmplă. Pe alocuri, noi avem un sistem hipercentralizat, pe de altă parte, noi avem probleme cu aceeași calitate în mare parte a administrației publice locale. Cu managementul care este departe de a fi foarte eficient, cu pregătirea profesională, ce să vă spun? Doamnă Ursu, noi avem primari care nu au nici studii superioare. Nu că nu au studii superioare, nu au nici studii medii complete. Și atunci cum ajungem la un management eficient? Vreau să spun doar că acest dialog trebuie să fie unul permanent, există Congresul Autorităților Locale. Pe timpuri, când dețineam funcția de președinte al Parlamentului, aveam un dialog permanent cu CALM-ul, în acest sens. Parlamentul monitorizează implementarea acestei Strategii de descentralizare și acest lucru va fi continuat și mai departe. Dialogul cu autoritățile publice va continua și mai departe. Noi trebuie să aplecăm urechea, fiindcă multe lucruri, care ne sunt spuse de către cei din raioane, cei din sate, sunt corecte. Ei vin nu doar cu pretenții și cu cerințe, ei vin și cu sugestii. Pe de altă parte, în cadrul acestui dialog, multe dintre aceste probleme nu sunt simple. Un exemplu: descentralizarea financiară, nu este atât de simplă. Legea a fost adoptată. Punerea în aplicare a acestei legi am decis-o în Parlament să fie la 1 ianuarie 2015, ca, pe parcursul anului 2014, să pilotăm și să vedem cum acest sistem funcționează. Nu este atât de simplu. Noi avem poate o regiune sau două, capitala și, dea

care, de fapt, se autoasigură financiar și ar putea să supraviețuiască într-un regim mai autonom. În rest, marea majoritate a raioanelor, a satelor nu sunt autosuficiente, să le zic așa, din punct de vedere financiar. Și până în ziua de azi mecanismele bugetului de stat erau folosite, pentru a lua mijloace financiare din unele teritorii și a le rerepartiza în acele teritorii care mereu au avut un deficit de buget și vor avea în continuare. Acum ne imaginăm că acest mecanism dispare, că bugetul central nu se implică. Din punct de vedere economic, situația va fi una tristă. Iată de ce decizia a fost una corectă. În 2014, pilotăm, vedem ce se întâmplă, cum funcționează acest model, fiindcă avem nevoie de o soluție corectă, calculată, precisă, care să vină cu efecte pozitive.

Europa Liberă: Dar s-au făcut auzite voci care spun că ați selectat aceste trei raioane, Ocnița, Râșcani și Basarabeasca, și municipiul Chișinău, ziceam că se aud voci care spun că ar fi o răzbunare pentru primarul Dorin Chirtoacă.

Marian Lupu: Pe dimensiunea politică Ocnița, președintele raionului vine de la PCRM, la Râșcani este de la PLDM, la Basarabeasca este de la PD. Eu nu înțeleg, ce înseamnă că-i faci cuiva rău, incluzând Chișinăul? Eu aș fi înțeles așa: dacă, poate, raioanele conduse de către exponenții unor partide politice, aflate azi la guvernare, nu erau să fie, în acest caz, poate, da, ar fi fost temei, cel puțin, să aplec urechea la asemenea vorbe sau zvonuri. Dar din momentul în care avem aici teritorii, în fruntea cărora administrativ sunt cei care au câștigat alegerile, la fața locului, dar reprezintă, practic, toate formațiunile politice sau aproape toate din Parlament, eu aici nu văd niciun temei pentru asemenea vorbe. Cel puțin, vin cu o abordare logică a acestei probleme.

Europa Liberă: Dar l-am văzut pe primarul de la Ocnița, din partea comuniștilor, care arăta destul de con-

vingător cum sunt repartizați banii pe criterii politice comunităților.

Marian Lupu: De 22 de ani, haideti să nu ne ascundem după deget, într-o măsură mai mare sau mai mică, dar acest principiu este prezent, de ce să nu vorbim de el? Nu zic că este unul folosit de o manieră absolută, fiindcă o să regăsim în bugetul de stat, pe toți anii precedenți și pe anul acesta, și pe anul viitor, și la investiții capitale, și la drumuri, și la tot felul de alte finanțări și primării și raioane care sunt conduse de exponenții opoziției, Partidul Comuniștilor. Și atunci este un argument evident în favoarea faptului că da, de manieră relativă se aplică acest principiu de apartenență politică, însă acest criteriu nu are o valoare absolută, fiindcă noi nu divizăm oamenii dintr-un sat cu un primar comunist sau

dintr-un sat cu primar democrat sau liberal-democrat, sau liberal. Ei toți sunt oamenii noștri. Orientarea a fost și va fi în continuare mai degrabă pe caracterul proiectelor care urmează să fie finanțate. Fiindcă deseori, în trecut, știți cum mergea finanțarea. Și nu zic că neapărat era motivul politic. A fost o gândire mai slabă economică. Într-un an, pentru un obiectiv, s-au dat 100 de mii, când se cereau, de exemplu 3 milioane. Să nu spună nimeni că nu s-a dat. Și s-au folosit 100 de mii, s-a făcut, poate, la acel obiectiv un perete sau doi, după care trece un an-doi, așa, câte 100 de mii, nu se mișcă proiectul, nu este eficient, nu dă rezultate. Peste doi-trei ani de zile, ceea ce s-a făcut anterior deja este în putregai. Iată asemenea abordare, lipsită de calcul, de logică economică, trebuie să fie curmată. Și va fi curmată.

"Fără o bază fiscală mai solidă niciodată, nicio primărie, niciun raion nu va fi autonom în măsura în care și-o doresc aceste organe".

Europa Liberă: O descentralizare veritabilă va duce la aceea că vor dispărea micile primării, satele mici vor fi înghițite?

Marian Lupu: Noi nu avem asemenea chestii în Strategia de descentralizare. O adevărată și veritabilă autonomie locală va fi atunci, când se va reuși o dezvoltare economică regională mult mai pronunțată, atragerea de investiții și plasarea de unități economice și nu doar agricole, dar și industriale de servicii, nu doar în Chișinău, Bălți, poate Cahul, pe ici, pe colo, dar, cel puțin, la nivel de raioane. Fiindcă baza economică este, respectiv, și baza fiscală. Fără o bază fiscală mai solidă niciodată, nicio primărie, niciun raion nu va fi autonom în măsura în care și-o doresc aceste organe. Fiindcă vor fi mereu dependente de centru sub aspect financiar.

Europa Liberă: Și politic...

Marian Lupu: Și politic, într-o măsură mai relativă. Dar, da, trebuie să spunem că așa și este. Iată când va fi o descentralizare veritabilă. Pentru aceasta trebuie de muncit. Acest lucru trebuie să fie înțeles și la nivel central, și la nivel local, fiindcă funcția unui primar sau a unui președinte de raion nu este să vină să bată drumurile la Chișinău să ceară: „Dă-mi bani”. Are funcții mult mai largi, mult mai importante, să meargă să negocieze, să atragă investiții. Deci, problema este de ambele părți. De aceea, haideti să nu divizăm cine este, că e unul este responsabil, guvernul central sau că autoritățile publice locale. Noi toți împreună, și cei de la centru, și cei de la fața locului, suntem responsabili și trebuie să ducem această modernizare, aceste schimbări, această eficientizare în activitatea administrației publice locale.

LEGEA FINANTELOR LOCALE, AVANTAJE ȘI PERSPECTIVE GARANTATE!

Comuna Mereșeuca, din raionul Ocnița se numără printre localitățile care vor testa noul sistem de finanțare din 2014. Chiar dacă regretă că acest lucru nu a fost posibil și pentru alți colegi de-ai săi, primărița Emilia Albu își face planuri mari și spune că acum a sosit momentul de aur, atunci când se va simți adevărat gospodăru în sat.

Emilia Albu, primar de Mereșeuca: "În raionul Ocnița, practic toate primăriile sunt câștigătoare!"

V-ați bucurat că veți testa reforma sau din contra?

Desigur că m-am bucurat, deoarece primăria pe care o administrez la moment va beneficia de un surplus la bugetul local în mărime de 70 000 lei. Poate că nu e atât de mare suma, în schimb pe lângă acești bani mai poți găsi vreo 20 de mii.

De unde acest surplus?

Din rezultatul formării bugetului după formula nouă de finanțare care se va aplica din anul 2014.

O formulă bazată nu pe cheltuieli, ci pe veniturile pe care le are localitatea?

Formula dată se bazează pe trei piloni esențiali: suprafața primăriei, numărul de locuitori și impozitul pe venit de la persoanele fizice.

În cazul localității dvs., de ce cu ajutorul acestei legi vă veți descurca mai bine și sunt localități care nu se vor descurca?

La noi, în raionul Ocnița, practic toate primăriile sunt câștigătoare, începând cu 10 000 de lei și terminând cu 900 000 de lei pentru primăria Bârlădeni, de exemplu.

Ce obțineți în schimb?

Da, asta este cel mai important, obținem libertate, obținem independența de a gestiona finanțele noastre publice locale, este foarte important că la formula nouă de finanțare dispăre factorul uman care influențează foarte mult, dar și cel politic, de partid.

Ați putea să ne dați careva exemple că până acum a existat această verticală a puterii de stat?

Eu aș vrea să mă refer la primăria mea, pe care o administrez. Noi am construit un bloc de studiu pentru 10 clase, în 2010 l-am dat în exploatare și au rămas lucrările ce țin de amenajare, în sumă de aproximativ 500 000 lei. Deci, din 2009, la fiecare planificare a bugetului, acești bani sunt aprobați în două lecturi, iar în a treia lectură sunt excluși. Așa s-a repetat în 2010, 2011, 2012. De aici m-am convins că totul depinde de culoarea politică.

PRACTICI EUROPENE, LOCALITĂȚI MODERNE

MACEDONIA,
UN EXEMPLU BUN
DE URMAT

Un an în urmă, un grup de funcționari publici și reprezentanți ai societății civile au efectuat o vizită de studiu în Macedonia. Timp de o lună, aceștia s-a familiarizat cu experiența acestor țări și au obținut mai multe cunoștințe cu privire la modelul de organizare teritorială a acestei țări. Între Macedonia și Republica Moldova există mai multe afinități decât am putea crede, iar practicile aplicate acolo ar putea fi de un real folos pentru edilii moldoveni, spune Valerii Condriatic, vicepreședintele raionului Hîncești.

"Practic toți interlocutorii noștri au menționat că reforma a devenit posibilă doar în momentul în care toate forțele politice s-au reunit în jurul ideii, iar populația a conștientizat necesitatea aplicării acesteia".

Pentru Moldova, această experiență este una de un real interes, pentru că între țările noastre există puncte comune: numărul populației este doar un pic mai mare în Republica Moldova; la fel ca și noi, macedonenii au început să bată la ușa instituțiilor europene; este un teritoriu care a avut un conflict armat; în țară încearcă să conviețuiască mai multe minorități naționale. Macedonia continuă să poarte povara patrimoniului fostei republici iugoslave și nu a atins nivelul dorit de dezvoltare economică. Totodată, salariile medii reprezintă aproximativ 500 de euro, iar migrația forței de muncă, gradul mare al șomajului, polarizarea populației sunt puzzle-urile cunoscute și nouă, care formează o realitate socio-economică similară celei din țara noastră.

Cu toate acestea, spre deosebire de noi, Macedonia a putut identifica o soluție unică în ceea ce privește vectorul geopolitic și și-a adaptat legislația lingvistică. La o întâlnire în Parlamentul Republicii, declarațiile au fost traduse simultan în limba macedoneană, albaneză, română și rromă. Țara își dezvoltă vizibil zonele economice – doar unul dintre investitori planifică să inițieze o afacere care va deschide 6000 de locuri de muncă, în timp ce în Moldova aceeași companie a creat doar 1500 de oportunități de angajare, și asta deoarece nu-și poate mări capacitatea din lipsa specialiștilor calificați.

În Macedonia funcționează o schemă administrativ-teritorială în două niveluri: puterea centrală și administrația publică locală, municipiile, numite și comunități, ceva similar cu comunele noastre mai mari. Edilul este ales direct de populație, la fel și Consiliul comunitar. Pentru capitala Skopje funcționează o lege specială.

Esența reformei în Macedonia, startul căreia a fost dat în anul 1996, dar a fost realizată de facto în 2004, se rezumă la optimizarea numărului de unități teritoriale-administrative și partajarea competențelor între puterea centrală și cea locală. Potrivit unui autor al strategiei, filosofia acesteia constă în faptul că nivelul 1 să rămână cu mai puține competențe.

Până la obținerea independenței, Macedonia avea 34 de municipalități, iar co-

Valerii Condriatic,
vicepreședintele raionului
Hîncești:

"Conducătorii administrației locale, oricât de buni ar fi în fața comunității, permanent vor avea nevoie de școlarizări în domeniul managementului financiar și economic."

liziunile politice au dus la majorarea numărului acestora până la 125. Reforma le-a micșorat drastic până la 85, iar în timpul apropiat ar putea rămâne chiar 80. Chiar și așa, mulți oficiali cu care am avut întrevederi au opinat că și acesta este un număr exagerat de municipalități. În plus, mulți dintre ei consideră că din punct de vedere al competențelor, Macedonia este una dintre cele mai centralizate țări din Europa.

Sigur, spiritul autocritic îi înfrumusețează pe macedonenii, iar întâlnirile pe care le-am avut ne-au demonstrat cu lux de amănunte că reforma este acceptată și concepută ca un proces evident de evoluție, ca o oportunitate de a evidenția, rezolva problemele și a perfecționa statalitatea Macedoniei.

Din perspectivă strategică, reforma i-a asigurat țării apropierea de valorile democrației europene, declanșarea mecanismelor politice stimulatorii pentru con-

solidarea autonomiei locale. În context, au fost create mai multe structuri oficiale și neguvernamentale care promovează descentralizarea, facilitând și atragerea de fonduri pentru proiectele desfășurate în comunitățile locale.

Voi ilustra cu un exemplu foarte vorbitor. Este vorba despre edilul din Karpos care, într-un termen restrâns de 3 ani, a contribuit la o majorare a bugetului municipalității cu 284 (!) procente în urma calculului per capita. În același timp, acesta a lichidat un enorm deficit cu care se confrunta. Toate, grație independenței de a-și alege de sine stătător prioritățile, de a-și distribui judicios cheltuielile, de a aplica diverse pârghii economice, inclusiv prin atragerea fondurilor și stimularea mediului de afaceri.

Din aceste perspective, desigur că lecțiile reformei macedonene ne-au trezit un viu interes, mai ales în ceea ce privește aplicabilitatea acesteia în țara noastră. Unele dintre componentele reformei sunt atât de instructive, încât voi stăru asupra

lor, cu mare încredere că și Moldova este pe calea evoluției.

Practic toți interlocutorii noștri au menționat că reforma a devenit posibilă doar în momentul în care toate forțele politice s-au reunit în jurul ideii, iar populația a conștientizat necesitatea aplicării acesteia. Un factor catalizator a devenit și necesitatea diminuării și chiar neutralizării factorului politic în procesul de identificare a numărului și granițelor municipalităților. Desigur, în opinia macedonenilor, presiunea politică mai există, dar s-a reușit minimalizarea până la nivelul la care să nu fie pusă în pericol succesul reformei. La întrebarea dacă recomandă pentru Moldova aplicarea reformei, șeful Comisiei specializate din Parlamentul Macedoniei a menționat că astfel de strategii trebuie implementate mai agresiv. Oficialul a explicat că prin acest termen are în vedere o campanie extinsă și profundă de popularizare a reformei, pentru a-i asigura o susținere adecvată din partea societății civile. În același timp, această manevră i-ar anihila pe cei care ar dori să folosească reforma în interesul lor sau al unor grupuri politice, economice sau etnice înguste.

Reforma nu ar fi fost posibilă fără a urma idealuri supreme. Ministrul Sulejmani Rizvan, care a implementat legea privind autonomia locală a accentuat că pentru țara sa acest ideal este reprezentat de integrarea europeană, care a generat consensul pe eșichierul politic și a unificat societatea.

Fără îndoială, conceptul reformei s-a născut pe fundalul unor discuții fierbinți, în contradictoriu. Totuși, toți înțelegeau că în fundamentul acestor noi construcții trebuie să se regăsească autonomia locală, considerentele economice, dar și potențialul investițional al comunităților. Disproporțiile nu au putut fi evitate în toate cazurile, de exemplu, comunitatea Tetovo numără aproximativ 88 de mii de locuitori, pe când cea mai mică municipalitate – doar 2400. .

În Macedonia a fost creat și un mi-

E nevoie de o așa reformă în Moldova, hărțuită de contradicții grave de caracter sistemic și având deja experiența amară a profanării ideilor reformei administrativ-teritoriale?

Răspunsul ar fi fost simplu: există practici aprobate și testate la nivel internațional, care determină necesitatea acestor reforme. Poate fi făcut un așa studiu, pentru a face concluziile. Dar și fără cercetări/tatonări, toți știu răspunsul.

PRACTICI EUROPENE, LOCALITĂȚI MODERNE

nister pentru implementarea reformei, iar una dintre prioritățile instituției a fost crearea condițiilor de aderare la Uniunea Europeană. Ulterior, a fost nevoie și de instituirea unei comisii parlamentare speciale. Partea instituțională a reformei a fost completată de Asociația de Autonomie Locală din Macedonia (ZELS), organizație non-politică care-și bazează activitatea pe principii europene și în care se regăsesc majoritatea edililor locali. Cel puțin mie mi s-a creat impresia că schema – Parlament, Guvern, Asociația -, este una deosebit de eficientă. Fiecare parte componentă a acestui circuit rezolvă de sine stătător aspectele pe care și le-a asumat, având posibilitatea să influențeze celelalte componente.

Asociația, similară Congresului Autorităților Locale din Moldova, funcționează în baza cotizațiilor din teritoriu și are un șir de drepturi consfințite prin legi în ceea ce privește reprezentarea și apărarea intereselor autorităților locale. Am rămas impresionat de posibilitățile asociației de a aborda și a rezolva probleme, dar și de autoritatea pe care o are în Macedonia. Un statut demonstrat corespunzător de un oficiu propriu cu trei nivele, de o reprezentanță la Bruxelles, pentru a fi mai aproape de finanțatori, un buget de la 250 000 până la 1 milion, planuri de înființare a propriei bănci și unei companii de eficiență energetică!

În opinia multor colegi din Macedonia, baza reformei este reprezentată de descentralizarea competențelor, inclusiv celor financiare și economice. Teritoriile se orientează spre așa configurații, încât să-și poată asigura de sine stătător bugetul, să-și consolideze independența administrativă și să aibă toate împuternicirile pentru a realiza aceste lucruri. Să vedem cu

ochii noștri potențialul autonomiei locale, a fost unul dintre scopurile-cheie a călătoriei în Macedonia. Ceea ce a fost incredibil de remarcabil este faptul că nu funcționarii ministerului, ci edilii locali vorbesc despre necesitatea creării unui nou nivel al administrației, care ar uni mai multe municipalități și ar rezolva probleme specifice, cum ar fi cele de ordin ecologic.

Sigur, nu toate municipalitățile sunt capabile să facă față noilor condiții, de aceea a fost nevoie de împărțirea lor în rurale și orașenești și de modificarea actelor normative corespunzătoare. În teritoriu există un consens, astfel încât competențele și drepturile comunității sunt direct proporționale cu posibilitățile economice ale acesteia. Respectiv, este foarte reală implementarea unui model flexibil de delegare a competențelor și acest lucru nu este privit ca o încercare de discriminare, ci mai degrabă ca o etapă a evoluției sistemului. Adjudecarea și delegarea competențelor este un proces în curs, iar nu este interpretat greșit, pentru că societatea este informată prompt și detaliat.

O condiție importantă a reformei constă în asigurarea dezvoltării egale a teritoriilor, fiind aprobată și o lege în acest sens. Această abordare deja reprezintă o lecție bine de învățat pentru noi. Nu ne miră nici faptul că conducătorii administrației locale, indiferent de coloratura politică, nu erau de acord cu discriminarea fiscală a regiunilor în raport cu situația privilegiată a capitalei. Șapte la sută din bugetul de 3 miliarde al Macedoniei sunt direcționate spre 80 de municipalități, iar capitala primește 4 la sută din acești bani.

O lecție aparte, dar cu același impact constructiv, ține de dezvoltarea locală. În jurul orașului Kavardarci sunt pregătite teritorii mari pentru construcția de la zero a unor clădiri industriale. Asta, în situația în care, în aria municipalității activează multe întreprinderi, iar condiții obiective pentru extindere nu ar exista. Conducătorul municipalității explică acest fenomen prin faptul că locuitorii orașului se disting printr-un foarte pronunțat spirit de întreprinzători, dar mai ales prin contactul pe care-l păstrează cu reprezentanții diasporei din toată lumea, pe care-i îndeamnă să investească în orașul natal. Să știți că funcționează perfect!

Încă o pârgie, menită să susțină reforma și să-i confere stabilitatea mult dorită, a devenit Legea privind cooperarea interregională și intermunicipală. Astfel, 70 la sută dintre regiunile Macedoniei sunt implicate în diverse proiecte.

Un subiect foarte sensibil – implementarea reformei. Acest proces este unul anevoios, complicat în Macedonia. Reforma necesită ajustări permanente și implicarea mai multor instituții ale statului. Un lucru extrem de pozitiv a fost faptul că aplicarea sistemului a fost coordonată de un om care a reușit, în ciuda presiunilor politice, să promoveze schimbarea. Nu întâmplător, în cadrul întâlnirilor, macedonenii au accentuat că, pe drumul reformei, trebuie să te asiguri că ai un plan profund, pe etape, și o echipă principală care să-l pună în aplicare.

Macedonia înseamnă macedoneni, albanezi, turci, bulgari, rromi. Nu există un punct de vedere comun asupra configurației și principiilor reformei teritorial-administrative, din punct de vedere al intereselor etnice. Nemulțumirile aduc argumente serioase împotriva unor aspecte ale reformei. Voi insista, însă, pe alt subiect. Unele minorități naționale trăiesc în comunități compacte, iar dacă numărul lor în respectiva municipalitate atinge

Poate fi aplicat sistemul macedonean la noi? Din punct de vedere al metodologiei generale – desigur! Mai ales că persoanele care au promovat și înlăunțuit reforma, și teoreticienii, și practicienii, se află în formă activă, chiar dacă unii dintre ei au abandonat politica. Totuși, structura administrativ-teritorială de la noi, posibil, ar trebui să se deosebească, în virtutea unui complex de cauze. Măcar din perspectiva că satele noastre sunt destul de mari, în comparație cu cele din Macedonia, dispuse în jurul orașelor.

Și această prevedere este privită cu ochi buni. În Parlament, de exemplu, coaliția de guvernare este reprezentată de oameni care anterior au luptat în tabere diferite, în munți. În Macedonia a fost

În prima zi a vizitei noastre în Macedonia, opoziția a organizat și desfășurat un miting cu 70 de mii de participanți, care s-a încheiat noaptea. După, toți au plecat acasă, iar a doua zi noi nu am văzut nici vitrine sparte, nici gunoi în stradă.

creat unica municipalitate a romilor, e adevărat, de mici dimensiuni, dar există. Respectiv, principiul european al toleranței nu este o noțiune doar declarată.

Subiectul cel mai fierbinte al reformei – accesul municipalităților la resurse financiare și asigurarea transferurilor echitabile din haznaua statului. E o problemă dureroasă și pentru Macedonia, mai ales pentru teritoriile care se confruntă cu un nivel sporit al șomajului. Într-una din astfel de comunități, din 71 000 de locuitori, 14 000 nu au un loc de muncă. Din discuțiile cu administrația municipalităților, am dedus: reforma teritorială trebuie să pornească de la perspectivele financiare și potențialul economic al regiunii. Prezența banilor permite investițiile, urmate de crearea noilor locuri de muncă și apropierea de cetățeni, prin servicii de calitate.

Conducătorii administrației locale, oricât de buni ar fi în fața comunității, permanent vor avea nevoie de școlarizări în domeniul managementului financiar și economic. În Macedonia ne-am convins cât de important este profesionalismul în gestionarea corectă în teritoriu. Am fost informați pe post de avertisment că, în debutul reformei, mai multe fonduri au început școlarizarea funcționarilor, dar aceasta nu a dat rezultatul scontat. Ministerul a fost nevoit să-și creeze propria agenție ca să-și pregătească specialiștii pentru implementarea reformei.

Reforma înseamnă eficiență. Statele de personal, aparatul unui municipiu mare, cu 50-60 mii de locuitori, reprezintă aproximativ 100 de persoane. Localitățile care intră în componența municipiilor nu au în genere primari, în locul loc activează un comitet compus din 7 persoane, care, în bază de voluntariat, reprezintă interesele localității. În caz de necesitate, în sat vine un specialist din municipiu sau se înființează un oficiu.

PRIMARI EXEMPLARI, EXPERIENȚE INTERNAȚIONALE

ORAȘUL GRI
A DEVENIT
POVESTE!

Pentru a evita comentariile „păi asta se poate numai într-o țară dezvoltată!”, începem cu fostul primar al Tiranei, Edi Rama. Tirana este capitala Albaniei, țara care cândva era cea mai săracă din Europa și despre care în bancurile românești există categorii aparte, cu glume oarecum penibile, de genul: De ce ies submarinele albaneze la suprafață din două în două minute? Ca să respire vâsleșii ...

Edi Rama este faimos pentru două lucruri: pentru faptul că a dat culoare Tiranei și a luptat cu construcțiile ei ilegale. (Ar fi bine și la noi așa ceva?) Despre Rama am aflat de la profesorul meu de Global City, curs care nu are nicio legătură cu masterul meu, însă pe care l-am luat din cauza suferinței din ultimii ani, atât de prezentă și pe blog-ul meu. Profesorul meu l-a cunoscut la o conferință unde Rama povestise cum a colorat Tirana.

Tirana avea o arhitectură nazisto-sovietică, mai mult sovietică, cu blocuri mari, vechi, gri și urâte (Ciocana, Botanica, ha?). Albania nu prea avea bani, iar Rama era artist. Primarul a sunat la marile companii de vopsea din Europa și le-a cerut vopsea-uri care nu se prea vinde. Suprinzător, dacă suni, îți se oferă; dacă bați, îți se deschide.

Tirana a fost pictată de studenți voluntari, design-ul fiind făcut de artiști și arhitecți europeni (știa el ce știa despre arhitecții din Albania). Cum zicea Rama: vreau să creez o galerie de artă în aer liber, astfel încât nimeni nu va părăsi Europa fără să treacă prin Tirana.

Așa despre Edi Rama, despre Tirana și

pierde alegerile cu o diferență foarte mică de voturi, alegerile fiind criticate de comunitatea internațională.

Tirana, ca și Chișinăul, s-a confruntat cu o lipsă sufocantă de spațiu public, acesta a fost acaparat de chioșcuri și construcții ilegale. Rama a rămas în istorie prin faptul că a demolat toate aceste hidoșenii și a lăsat parcurile și râul Lana să respire liber. Au fost plantați peste 4000 de copaci pe malul râului și iarba a colorat parcurile.

„Noi vom aduce copiii mai aproape de un oraș al viitorului, un oraș unde fiecare își găsește locul și unde nimeni nu se simte exclus din cauza dezvoltării, densității sau la orice altceva” – adorabil, nu e așa? Nimic despre comuniști, despre drame balcanice, ci despre un oraș pentru oameni.

La TED Thessaloniki, Rama povestește despre cum politica poate juca un rol pozitiv în viața noastră, despre cum a vopsit blocurile urâte și vechi, despre demolări, despre oameni și politică.

Demolarea construcțiilor ilegale s-a fă-

**Edi Rama, primar de Tirana:
"Avem destul gri pentru tot restul vieții!"**

buteiaje pe lângă primele clădiri vopsite, oficiali europeni (care finanțau o parte din proiect) au zis că aceste culori nu corespund standardelor europene. Răspunsul primarului a fost că nici împrejurimile nu corespund standardelor europene. Nu a cedat și nu a acceptat vreun compromis, pentru că acest compromis la culori înseamnă gri și „avem destul gri pentru tot restul vieții.” A decis cum va fi colorată capitala, fără a asculta oamenii din afara țării.

În discursul lui, Rama mai menționează cum frumusețea acționează ca un paznic. Oamenii nu mai aruncau gunoi pe străzi, plăteau taxele și erau mai responsabili. Chiar dacă numărul de polițiști nu s-a mărit oamenii, se simțeau mai în siguranță din cauza că erau culori, copaci, iluminare, trotuare și drumuri fără de gropi. Frumusețea dădea sentimentul de siguranță.

Să lăsăm culorile și să revenim la o administrație publică coruptă și un oraș în dezastru. Rama a moștenit un oraș cu o istorie dramatică, cu 50 de ani de Stalinism, o populație care a crescut de la 200,000 la 800,000 de oameni, cu nici un sistem de canalizare și nici un sistem de colectare a gunoiului. Albania era printre cele mai corupte țări din lume, cu o mafie bine organizată, de ceea pe mulți i-a nedumerit supraviețuirea fizică (!) și politică a primarului.

Edi Rama nu s-a sfîit să lupte cu funcționarii corupți. A constatat că anterior au fost angajați 800 de oameni să îngrijească de spațiile pu-

blice, dar care nici măcar nu veneau la lucru, însă împărțeau salariile lor cu oficiali corupți. A concediat 500 din acești oameni.

O altă inovație a fost de a angaja, într-o societate patriarhală, mai multe femei decât bărbați. În mare parte tinere, frumoase îmbrăcate, care cunosc limbi străine și, cel mai important, care pot să lucreze mai mult de cele opt ore oficiale.

Rama a lansat multe proiecte pentru reabilitarea orașului. A modernizat scuarul Skanderbeg, a transformat-o într-o zonă doar pentru pietoni și transport public. A fost construit un havuz și alte monumente publice; pentru că Albania este un stat sărac, bani a luat dintr-un grant oferit de Kuwait.

Primarul a mai lansat proiectul „Îmi place să mă joc”, care însemna de fapt construirea unor mici terenuri de joacă. Sportul contribuie atât la o condiție fizică mai bună, cât și la o coeziune socială. Din cauza lipsei de spațiu printre blocuri, a pus pe pereții din spate ale blocurilor de tip sovietic câte un coș de baschet. Acolo unde era mai mult spațiu erau oferite o serie de sporturi. Proiectul însemna puține resurse financiare, dar mai ales implicarea comunității, pentru că oamenii erau cei care identificau care locuri ar fi cele mai potrivite.

Edi Rama este primarul care a colorat blocurile, a înverzit parcurile, a lăsat orașul să respire, a transformat administrația publică locală, dar cel mai important a redat oamenilor spațiul lor public, a înțeles importanța coeziunii sociale și a făcut toate acestea din dorința de a reîntoarce frumosul. Cum zice el, a pus pe primul loc oamenii, și nu funcționarii.

Cred că o să mai scriu despre Edi Rama, pentru că a transformat și a adus în atenția europeană un oraș sovietic, gri și sărac. (Desigur cu toate criticile din partea altor partide, că ar fi corupt sau că s-ar concentra prea mult pe partea estetică decât pe cea funcțională)

Ce mai fac primarii buni pe lângă a rămâne în istorie? Corect, ajung prim-miniștri. Din 2013, Edi Rama este prim-ministru. Și-așa eu invidiez oarecum albanezii.

Text de: Vlada Ciobanu

despre Albania a aflat Europa și lumea. BBC, New York Times, publicații despre urbanism, spațiu public și arhitectură scriau despre transformarea colorată a capitalei.

Edi Rama s-a născut în 1964, de tânăr se implică în mișcări studențești, apoi este profesor la Academia de Arte din Tirana, în 1994 emigrează în Franța, unde pictează, lucrările sale fiind expuse în galerii și expoziții. În 1998 devine Ministrul Culturii în Albania, iar în 2000 câștigă alegerile locale. Este primar din partea Partidului Socialist până în 2011, când

cut pentru da spațiul public înapoi oamenilor, iar folosirea culorilor pentru a readuce speranța care s-a pierdut în Tirana. Primarul a zis ca au fost înlăturate 113 000 de tone de beton de pe malul râului, au fost demolate 5000 de clădiri ilegale, unele chiar de opt etaje, au fost plantați 55 000 de arbori și arbuști, a fost introdusă taxa verde, care a fost acceptată și plătită, a mai depolitizat instituțiile publice și a insistat să fie o guvernare transparentă.

Atunci când un oranj strident crea am-

O CAMPANIE DE 16 ZILE, O MISIUNE CONTINUĂ

Primari din diferite localități ale Republicii Moldova s-au alăturat inițiativei globale a Organizației Națiunilor Unite COMMIT, organizând un flashmob prin care se angajează să întreprindă acțiuni împotriva violenței față de femei și fete la nivel local.

Duminică 24 noiembrie 2013, în **scurul Teatrului Național de Operă și Balet "Maria Bieșu"**, peste o sută de primari din Republica Moldova și-au unit vocile împotriva violenței față de femei și fete, printr-un flashmob în cadrul căruia și-au asumat angajamentul de a lupta împotriva violenței prin organizarea diverselor activități de promovare,

informare și sensibilizare a societății. Evenimentul a marcat lansarea campaniei „16 Zile de Acțiuni Împotriva Violentei în Baza de Gen”, organizată în scopul mobilizării autorităților publice centrale și locale, societății civile și oamenilor să participe activ la prevenirea și combaterea violenței în bază de gen și a violenței în familie. Evenimentul a fost organizat de către UNWomen Moldova cu susținerea Congresului Autorităților Locale din Moldova și Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

Tatiana Badan, primar de Selemet, Cimișlia și Președinta Congresului Autorităților Locale din Moldova a susținut acțiunea și a chemat primarii să-și asume un angajament durabil în combaterea violenței în familie, copiilor, în special a femeilor și fetelor, și i-a încurajat ca împreună cu comunitățile pe care le conduc să întreprindă măsuri de informare și sensibilizare. „...Aceasta este o inițiativă unică, în care administrațiile publice locale din Moldova vin împreună cu cetățenii săi să întreprindă și să susțină măsurile de diminuare a fenomenului de violență, prin oferirea în mod constant a informațiilor cu privire la cauzele și consecințele violenței, precum și prestării serviciilor de consiliere și consultanță a specialiștilor din teritoriu”

Tatiana Turcanu, Primar de Vîno-

gradovca, Taraclia a menționat că prin eforturile comune ale administrației locale efectele acestui fenomen au fost diminuate și chiar înregistrate anumite succese. „Am avut unele adresări, dar împreună cu consiliul local și organismele pe care le avem în teritoriu au fost întreprinse măsuri de combatere au reușit prin eforturi comune să diminuăm efectele fenomenului violenței și chiar să obținem anumite rezultate.”

Valeriu Sâtnic Primar de Stăuceni, Chișinău, a accentuat importanța măsurilor de prevenire a violenței în familie și rolul lucrătorilor sociali în acest proces „...activitatea lucrătorilor sociali trebuie lucrătorii sociali trebuie să-și execute la maxim obligațiile. Ei trebuie să meargă de la casă la casă, de la om la om și să informeze oamenii în vederea eradicării fenomenului dat.”

„Suntem îngrijorați de cazurile de violență în comunitățile noastre. Prin acțiunea de astăzi, ne angajăm să întreprindem acțiuni concrete pentru combaterea acestui fenomen”, a spus **Ludmila Ceaglic, primarul satului Calfa, raionul Anenii Noi**. „Voi munci în continuare pentru a informa femeile din sat, în special a celor din familii social-vulnerabile, despre cadrul național legal existent în vederea prevenirii și combaterii violenței domestice și existența ordonan-

re a violenței. ”Sprijinul și implicarea activă în cadrul Campaniei a diferitor parteneri, în special a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), denotă fortificarea eforturilor comune și reprezintă o voce puternică pentru schimbări de comportament, atitudine și acțiuni concrete în vederea combaterii violenței în bază de gen, în special la nivelul fiecărei comunități în parte.”

Ministrul Afacerilor Interne, Dorin Recean a menționat că organele de drept dispun de un plan de lucru bine pus la punct în vederea prevenirii violenței în familie „...la necesitate agresorul este izolat, după care cu el lucrează specialiștii în vederea schimbării atitudinii acestuia față de familie.”

Este necesar de menționat faptul că angajamentele asumate de către primari au fost diverse, dar absolut toate cu un conținut și acțiuni concrete îndreptate spre îmbunătățirea situației sociale în localitățile rurale.

Reamintim că eforturile primarilor au fost susținute de către Președintele Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), dna Tatiana Badan, Ministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, dna Valentina Buliga, Ministerul Afacerilor Interne, dl Dorin Recean, și Coordonatorul Rezident al Organizației Națiunilor Unite în Moldova, dna Nicola Harrington-Buhay.

În ultimii douăzeci și doi ani, Campania “16 zile de activism împotriva violenței în baza de gen” la nivel mondi-

țelor de protecție. Este foarte important ca femeile din satele Moldovei să știe că ele pot fi protejate de lege.”

Feodosia Bunescu primar de Băhrinești, Florești, a menționat “...atunci când femeile nu mai pot răbda tot în cabinetul primarului ajung ca în confidențialitate să-și împărtășească durerea, și de fiecare dată le încurajăm să nu tacă și să nu cadă pradă răbdării dar să se adreseze în instanțele competente”.

„Una din cauzele principale a violenței în familie este lipsa locurilor de muncă” a spus **Mihail Cristi, primarul satului Rădeni, raionul Strășeni**. „Munca sezonieră permite oamenilor de la țară să-și acopere doar o parte din cheltuieli și din cauza aceasta apar certurile.”

Ministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Valentina Buliga i-a chemat pe toți să se alăture mișcării globale de combate-

al a fost dedicată susținerii și coordonării activităților pentru a pune capăt violenței față de femei la nivel local și internațional. **Datele de 25 noiembrie (Ziua Internațională Împotriva Violentei față de Femei) și 10 decembrie (Ziua Internațională a Drepturilor Omului), au fost alese pentru a sublinia legăturile dintre eradicarea violenței față de femei și valorile drepturilor omului și de a evidenția că violența față de femei este o încălcare internațională a drepturilor omului.** Campania “16 zile de acțiuni împotriva violenței în baza de gen” este folosită ca o strategie de organizare pentru a apela la eliminarea tuturor formelor de violență față de femei de către indivizi și grupuri din întreaga lume. Campania este coordonată la nivel global de către Center for Women's Global Leadership.

MOLDOVA ȘI UCRAINA AU DISCUTĂT DESPRE OPORTUNITĂȚILE DE COOPERARE TERITORIALĂ

La Chișinău a avut loc conferința regională cu tema „Calea spre consolidarea Cooperării Teritoriale în Țările Parteneriatului Estic: Programul de Cooperare Teritorială Moldova-Ucraina”. Reprezentanții autorităților centrale, locale și ai sectorului civil, au pus în discuție oportunitățile, problemele comune, soluțiile concrete, precum și particularitățile și cerințele unei cooperări teritoriale, orientate spre dezvoltarea socio-economică a regiunilor transfrontaliere ale Moldovei și Ucrainei.

În cadrul conferinței au participat mai mult de 150 de reprezentanți ai autorităților statale, regionale și locale, ai organizațiilor societății civile și transfrontaliere din Republica Moldova și Ucraina, precum și experți europeni. În deschiderea conferinței, Viceministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor din Republica Moldova, dl Liviu Oboroc, și-a exprimat speranța în vederea realizării cu succes a proiectelor comune moldo-ucrainene, orientate spre dezvoltarea regională. Reprezentantul Ministerului Afacerilor Externe al Ucrainei, dna Oksana Reiter, a menționat că, cooperarea Ucrainei cu țările vecine constituie o prioritate de politică externă. Participanții la conferință au fost salutați și de către Excelența sa, Ambasadorul Ucrainei în Republica Moldova, dl Serghei Pyrojov.

Uniunea Europeană, în cadrul Programului de suport pentru cooperare teritorială între țările Parteneriatului Estic (EaPTC), contribuie la consolidarea și fortificarea legăturilor transfrontaliere și a celor între autoritățile regionale și locale, comunităților și organizațiilor societății civile, în scopul identificării soluțiilor comune pentru problemele socio-economice identice de dezvoltare regională. Uniunea Europeană încurajează regiunile de frontieră din Republica Moldova și Ucraina să coopereze și să se cunoască mai bine prin intermediul realizării de proiecte comune.

EaPTC deschide noi oportunități pentru partenerii ucraineni și moldoveni pentru obținerea finanțării, în scopul realizării proiectelor de importanță comună economică și socială. Bugetul total al Programului de Cooperare Teritorială Moldova-Ucraina, constituie cca. 4 mln Euro.

Organizatorul conferinței regionale este Programul de suport pentru cooperare teritorială între țările Parteneriatului Estic (EaPTC Support Programme), finanțat de către Uniunea Europeană. Scopul Programului constituie în crearea condițiilor favorabile pentru desfășurarea programelor de cooperare teritorială între Azerbaidjan - Georgia, Armenia - Georgia, Belarus-Ucraina și Moldova - Ucraina, ținând cont de specificul fiecărei regiuni, precum și consolidarea capacităților organismelor locale și regionale și a organizațiilor societății civile, în procesul de elaborare și realizare a proiectelor de cooperare teritorială transfrontalieră comune. Uniunea Europeană a alocat 12,5 mln. euro pentru finanțarea celor patru programe de cooperare transfrontalieră între țările Parteneriatului Estic, enumerate mai sus.

Parteneriatul Estic - este o inițiativă a Uniunii Europene, care vizează consolidarea relațiilor dintre UE și a vecinilor săi estici, pe calea aprofundării cooperării politice și integrării economice. În Parteneriatul Estic participă șase țări din Europa de Est și Caucazul de Sud: Azerbaidjan, Armenia, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

Pentru informații suplimentare: Tatiana Derevankina, expert în comunicare al Programului, telefon (044) 332-66-08, e-mail: tatiana.derevankina@eaftc.eu.

Luni, 4 noiembrie 2013, în incinta Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a avut loc întrunirea reprezentanților CALM cu delegația autorităților publice locale și centrale din Republica Kirghiză. În cadrul întrevederii părțile s-au informat reciproc privind organizarea administrativ-teritorială din ambele țări, a fost trecută în revistă legislația existentă privind APL, precum și reformele ce au loc și progresul acestora. A avut loc schimbul de opinii și discuții privind situația actuală și problemele cu care se confruntă autoritățile locale din ambele țări. Oaspeții din Republica Kirghiză au făcut cunoștință cu structura, modul de funcționare și activitățile CALM atât pe plan intern, cât și pe cel extern.

PARTENERIAT MOLDO-KIRGHIZ

Această întvedere a avut loc în cadrul vizitei de studiu a grupului de experți din Republica Kirghiză în Republica Moldova, desfășurată de proiectul „**Modele durabile de dezvoltare socio-economică a regiunilor și comunităților locale: experiența Republicii Moldova**”, realizat cu sprijinul Fundației Soros Moldova. Vizita a fost organizată de către Institutul de Dezvoltare Urbană, în parteneriat cu Centrul de susținere analitică și juridică din Republica Kirghiză.

Scopul vizitei este transferul de cunoștințe și experiență în domeniul dezvoltării regiunilor, orașelor și localităților rurale, din perspectiva politicilor de stat promovate, dar și a instrumentelor de dezvoltare utilizate în acest sens – fondurile de stat, sprijinul programelor și instituțiilor internaționale. De asemenea, vizita urmărește cunoașterea practicilor de succes realizate în Republica Moldova în implementarea politicilor de stat în domeniul dezvoltării regionale și locale și transferul de experiență în implementarea modelelor europene de dezvoltare regională și locală.

Astfel, au avut loc întâlniri la Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Cancelaria de Stat, Agențiile de Dezvoltare Regională, cu primării din orașe și sate. De asemenea, oaspeții au făcut cunoștință cu cele mai de succes proiecte de dezvoltare regională și locală, implementate cu suportul financiar al fondurilor naționale și internaționale.

PREMIERĂ: DIN 2014, FUNCȚIONARIII PRIMĂRIILOR ȘI CONSILIILOR RAIONALE VOR PUTEA URMA CURSUL DE DEZVOLTARE REGIONALĂ LA ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

Începând cu 2014, mai mulți reprezentanți ai autorităților locale vor avea posibilitatea de a urma primul curs de instruire în domeniul dezvoltării regionale, oferit de Academia de Administrare Publică (AAP). Astfel, timp de cinci zile (40 ore), vor afla mai multe despre politicile de dezvoltare regională, cum pot coopera localitățile învecinate pentru a presta în comun servicii publice și cum pot fi

Administrare Publică, Aurelia Țepordei.

„Dezvoltarea regională, asemenea celorlalte politici promovate la nivelul Uniunii Europene, este fundamentată pe o serie de principii comune activității administrației publice. Prin acest curs de instruire, intenționăm să contribuim la sporirea capacităților autorităților locale de a înțelege procesul de dezvoltare regională atât în Republica Moldova, cât și în țările UE.”, susține viceministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Liviu Oboroc.

Cursul de instruire „Dezvoltarea regională” va fi oferit gratuit pentru reprezentanții APL-urilor. GIZ va sprijini desfășurarea a trei astfel de cursuri pe parcursul anului 2014. Suplimentar, vor mai fi imple-

mentate încă două runde de instruirii ale cursului „Planificare și programare la nivel local și regional”.

Pe parcursul anului 2013, GIZ a susținut AAP, organizând trei cursuri de instruire similare oferite pentru administrațiile publice locale, la care au participat 77 reprezentanți ai APL I, II din cele trei regiuni a Republicii Moldova, inclusiv Chișinău.

La 30 mai 2012, MDRC, AAP și GIZ au semnat un Memorandum de înțelegere care prevede cooperarea pentru dezvoltarea capacităților instituțiilor de dezvoltare regională - MDRC, Agențiile de Dezvoltare Regională și Consiliile Regionale pentru Dezvoltare - precum și ale autorităților locale de nivelul I și II. Doar astfel demersul de dezvoltare regională poate fi unul de succes pentru Republica Moldova.

atrase surse de finanțare. Progamul cursului a fost elaborat în parteneriat cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC), Agențiile de Dezvoltare Regionale, cu sprijinul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

Astfel, cursul de instruire a fost pilotat cu succes în perioada 18-22 noiembrie 2013. La testarea cursurilor au fost implicați 20 de reprezentanți ai administrațiilor publice locale.

„Suntem convinși că tematicile selectate vor fi apreciate de către reprezentanții administrațiilor publice locale, iar în urma participării la curs vor avea abilități de identificare a necesităților locale prin prisma strategiile regionale.”, afirmă directoarea Departamentului dezvoltare profesională al Academiei de

COOPERAREA INTERCOMUNITARĂ – CHEIA UNEI DEZVOLTĂRI DURABILE PENTRU APL ȘI CETĂȚENII!

Joi, 28 noiembrie la Căușeni – Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a desfășurat un eveniment regional de prezentare a studiului „Cooperarea intercomunitară și regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în Republica Moldova” – aceasta face parte din ciclul de consultări regionale care anterior au fost realizate la Chișinău și Edineț, cuprinzând astfel zonele de Nord, Centru și Sud ale republicii. La eveniment au fost prezenți în jur de 40 de reprezentanți ai Autorităților Publice Locale și ai operatorilor serviciului de aprovizionare și aprovizionare cu apă.

Obiectivul principal al întrunirii a fost prezentarea rezultatelor studiului elaborat de către Echipa de Experți CALM, precum și promovarea ideii de cooperare intercomunitară în gestiunea serviciilor publice de gospodărie comunală. Este necesar de menționat că studiul abordează modelele de cooperare posibile în condițiile legislației actuale, situația actuală în Moldova în ceea ce privește cooperarea intercomunitară în domeniul Aprovizionării cu Apă și Canalizare, experiența altor țări în domeniul cooperării intercomunitare (în special România și Macedonia) precum și o serie de concluzii, recomandări și propuneri de modificări legislative. Studiul a fost realizat cu implicare și consultarea reprezentanților APL, precum și a reprezentanților comunității partenerilor de dezvoltare implicați în domeniu.

Expertul coordonator, Ion BESCHIERU a menționat că „Scopul studiului constă în analiza cadrului legislativ actual și identificarea posibilelor modele de Cooperare Intercomunitară pentru Autoritățile Publice Locale în condițiile legislației existente. De asemenea în vedere eficientizării mecanismului dat a fost analizată și experiența internațională în rezultatul căreia au fost identificate modelele de cooperare intercomunitară cele mai compatibile cu sistemul legislativ și realitățile din Moldova, respectiv practica României și Macedoniei au servit ca bază pentru elaborarea recomandărilor și propunerilor de modificare a legislației.”

Petru BURLACU, primarul or. Cahul a menționat „... dacă în cazul apeductelor apa poate fi dusă la distanțe mari, atunci în cazul sistemelor de canalizare și epurare a apelor uzate este important să existe stații de epurare regionale pentru o mai bună gestiune a serviciului și aici cooperarea între comunități este calea succesului. Ea va asigura durabilitatea dezvoltării comunităților noastre și cetățeni mulțumiți de calitatea serviciilor prestate.”

Tamara BORODIN, primar s. Batîr, Cimișlia a subliniat utilitatea și aspectul practic abordat în cadrul studiului realizat și actualitatea subiectului. „Nu obosesc să reiterez utilitatea studiului prezentat astăzi, deoarece acesta abordează cooperarea intercomunitară din perspectiva legislației în vigoare a Republicii Moldova. Studiul în cauză ne oferă posibilități de a alege cele mai potrivite soluții de cooperare pe măsura posibilităților fiecărei comunități pe care le conducem. Experiența demonstrează că atunci când ne unim forțele putem realiza lucruri mari, iar cooperarea intercomunitară este cheia unei dezvoltări durabile a comunităților din Republica Moldova”, a menționat Tamara Borodin.

În cadrul discuțiilor, participanții au menționat că inițiativa ajustării cadrului legal în vederea eficientizării mecanismului de cooperare intercomunitară este binevenită și foarte oportună din moment ce mecanismul dat, din perspectivei integrării Europene a Republicii Moldova, atât la nivelul autorităților publice centrale, cât și al autorităților publice locale, este cel mai viabil în vederea dezvoltării pe termen mediu și lung a Serviciilor Publice de calitate.

Menționăm că, ședința de lucru a avut loc la inițiativa CALM, în cadrul proiectului de „consolidare a capacităților Autorităților Publice Locale din Moldova în domeniul gestiunii serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare” implementat de CALM cu suportul financiar a USAID. Scopul principal al proiectului este identificarea modelelor eficiente de gestionare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare reieșind din specificul activității și competențelor APL.

SĂRBĂTOARE MARE ÎN SATUL SELEMET

A devenit deja o tradiție ca, în prima decadă a lunii noiembrie, satul Selemet, raionul Cimișlia, să îmbrace haine de sărbătoare, cu ocazia Zilei Satului și a Hramului Bisericii Sf. Dumitru.

Având la cârma localității o doamnă primar de toată isprava, Tatiana Badan, sărbătoarea din acest an s-a bucurat de vreme superbă, conducerea Primăriei oferind numeroase surprize sătenilor și oaspeților veniți din mai multe localități din zona de sud a Republicii Moldova, dar și unor prieteni dragi din... Norvegia, respectiv Hakon Vefald și Ida Ohlund. De remarcat și prezența ministrului Mediului din Moldova, Gheorghe Șalaru, fiu al acestor meleaguri.

Sărbătoarea a debutat cu un serviciu divin, apoi o vizită la Muzeul Satului și o suită de momente din viața satului. Au fost premiate trei familii care au construit și reparat câte o fântână, 25 de familii care și-au ridicat locuințe proprii, cel mai bătrân om al satului, cei mai talentați copii, toți cei cu numele de Dumitru și Dumitra. Un moment inedit l-a constituit premiera celor 24 de copii născuți în 2013, părinții acestora plantând câte un tei pe o alee din curtea grădiniței.

Deosebit de atractivă ni s-au părut a fi expozițiile de meșteșuguri, de artă și istorie și, mai ales, cea cu bucate tradiționale moldovenești, inclusiv cu produse vânătoarești și de pescuit.

Mult așteptat a fost spectacolul folcloric, cu par-

ticiparea unor formații artistice din Cimișlia, Strășeni, Sadaclia, Caragașani, Ștefan Vodă, Colibași, Crihana Veche, Cahul, Satu Nou, Ișerlia, grup vocal familia Codreanu din Mihailovca, Selemet, care au încălzit inimile cu un spectacol de zile mari, care s-a prelungit până la miezul nopții, cu un foc de artificii. "Mă mândresc cu oamenii mei!", avea să spună dna primar Tatiana Badan.

În programul manifestărilor de la Selemet a fost inclus și un moment omagial dedicat profesorului Nicolae Boaru, directorul Bibliotecii "N. Iorga", la o lună de la moartea sa.

Prof. Boaru a fost unul dintre cei mai apropiați prieteni ai Basarabiei – cu gândul și cu fapta – multe dintre bibliotecile din zona de sud a R. Moldova îmbogățindu-și zestrea de carte românească datorită donațiilor făcute de directorul Bibliotecii "N. Iorga" din Ploiești. **POVESTEA VORBEI s-a sfârșit odată cu ...profesorul Nicolae Boaru**, scria pe un panou cu opt fotografii din vizitele prof. Boaru la Selemet, inclusiv cu câteva date din viața și activitatea marelui dispărut.

Sursa: stiriactuale.ro

AVIZE ȘI RECOMANDĂRI CALM

CALM, care reunește peste 2/3 din primarii din țară, cere în permanență să fie consultat în ceea ce privește avizarea unor inițiative legislative. În ultima perioadă, experții Congresului Autorităților Locale au studiat în detalii două proiecte de lege pentru modificarea unor acte legislative, și anume Legea Fondului Rutier, și proiectul de lege privind politica fiscală pentru 2014. Experții CALM au consultat membrii săi și au analizat prevederile documentelor din prisma respectării drepturilor și principiilor autorităților publice locale. Stimăți primari, președinți și vicepreședinți de raioane, consilieri, cu această ocazie vă aducem sincere mulțumiri pentru promptitudinea cu care vă expuneți opinia.

AVIZ

la proiectul legii pentru modificarea unor acte legislative (Legea Fondului rutier – art. 1; Hotărârea pentru aprobarea Regulamentului cu privire la constituirea și utilizarea Fondului rutier – pct.37)

Problema drumurilor locale în Republica Moldova este una extrem de importantă și actuală. Majoritatea drumurilor din comunitățile locale, în special rurale, sunt într-o stare dezastruoasă. De aceea, orice idee și inițiativă de a schimba situația în domeniul dat este binevenită și salutabilă. Totodată, identificarea și oferirea soluțiilor pentru problema dată trebuie să se bazeze pe cunoașterea și evaluarea corectă a cauzelor care generează problemele respective.

Modificările respective poartă un caracter redacțional și declarativ.

Proiectul legii propune adăugarea sintagmelor „străzi și drumuri comunale” alături de drumurile locale, care erau incluse în actele normative respective până la moment. Discrepanța a apărut ca urmare a modificării Legii drumurilor în 2012, atunci când alături de noțiunea de drumuri locale și străzi a mai fost inclusă și noțiunea de drumuri comunale. CALM consideră că proiectul este unul superficial și nu abordează în complex problemele reale din domeniul dat: lipsa în bugetele locale a unor surse locale speciale din care să fie finanțate drumurile locale (o astfel de sursă a fost instituită, iar apoi anulată în mod arbitrar și fără consultarea APL- taxa locală pentru posesorii de autovehicule, prevăzută în art. 289 din Codul fiscal); caracterul extrem de centralizat, netransparent și subiectiv al mecanismului actual de distribuire a resurselor din Fondul rutier către toate APL din țară etc. Astfel, în prezent, există o situație absolut injustă și distorsionată, când pentru drumurile naționale există sursă de finanțare (nu mai puțin de 50% din Fondul rutier), cele raionale – de asemenea (până la 50%), iar pentru drumurile locale (inclusiv cele din intravilan), nu există nicio sursă cu destinație specială, care să fie în administrarea directă a APL și fără amestecul subiectiv al autorităților centrale. Prin urmare, fără indicarea/instituirea expresă a unor surse/cote exacte de venit pentru APL de nivelul I, din care să fie finanțate drumurile locale, fără stabilirea unor criterii/formule de distribuire a surselor Fondului rutier cu participarea APL/reprezentanților săi și cu păstrarea mecanismului actual excesiv de centralizat, modificările propuse poartă un caracter formal și vor genera doar discuții în societate, suspiciuni și conflicte în privința modului în care vor fi distribuite. De aceea, proiectul urmează a fi completat cu prevederi prin care se reintroduce taxa locală pentru utilizarea drumurilor locale (pusă la dispoziția exclusiv a APL); specificate în lege cotele exacte care revin fiecărui nivel de APL și numiți reprezentanți ai APL în Consiliul Fondului rutier.

Lipsa unor mecanisme clare și obiective de distribuire a mijloacelor din Fondul rutier.

La moment, modul (destinația) de utilizare a resurselor din Fondul rutier este decis de Guvern, cu consultarea Consiliului Fondului rutier, din care (atenție!), fac parte opt reprezentanți ai autorităților publice centrale de specialitate și trei reprezentanți ai asociațiilor obștești și ai patronatelor din domeniul transporturilor și drumurilor – și niciun reprezentant al APL sau al asociațiilor reprezentative ale acestora.

Prin urmare, modul în care vor fi selectate drumurile locale (străzi, drumuri comunale) pentru finanțare din FR va continua să fie unul subiectiv, netransparent, arbitrar și influențabil politic.

De aceea, considerăm că cel puțin 50% (în conformitate cu proporția resurselor destinate APL) din membrii Consiliului de administrare a Fondului rutier urmează a fi reprezentanți ai APL 1 și 2.

Proiectul dat de lege, în forma prezentată în prima lectură, în lipsa unei abordări complexe și în lipsa schimbării mecanismului de distribuire a Fondului rutier, generează mari suspiciuni privind corectitudinea și modul de utilizare a resurselor respective, care sunt în creștere considerabilă.

Păstrarea mecanismului actual și lipsa unor criterii și mecanisme clare de distribuire a resurselor din Fondul rutier pentru drumurile locale, străzi și drumuri comunale, sugerează o singură concluzie: modificările respective au ca scop sporirea resurselor financiare care, alături de alte fonduri (anexa 6, Fondul de rezervă, Fondul pentru eficiență energetică, Fondul dezvoltării regionale etc.), vor putea fi utilizate selectiv și după criterii subiective, inclusiv în scop de corupere politică. Totodată, considerăm că, în lipsa de resurse suficiente, o astfel de abordare va atrage o atenție sporită față de acest domeniu din partea tuturor actorilor și va genera dezbateri aprinse în societate.

Acest proiect de lege nu a fost consultat în modul corespunzător cu CALM și alți reprezentanți ai APL.

Astfel, au fost încălcate prevederile exprese ale Cartei Europene a Autonomiei Locale (art.4), Legea privind administrația publică locală (art. 6), Legea descentralizării administrative (art. 3) etc. În acest sens, ținem să menționăm că astfel de lacune, scăpări și abordări contrare sensului și literiei legii, în Republica Moldova sunt posibile datorită lipsei unui mecanism efectiv și real de consultare și implicare a autorităților locale în procesul de elaborare a unor astfel de acte normative/legislative.

RECOMANDĂRI ȘI PROPUNERI

1. Elaborarea, cu participarea reprezentanților APL și de comun acord cu ei, a unui mecanism obiectiv, clar și transparent de distribuire a resurselor din Fondul rutier către toate APL de nivelul unu din țară.

2. Stabilirea unor cote fixe care să revină fiecărei unități administrativ-teritoriale de nivelul 1 (nu mai puțin din 25% din volumul total de impozit rutier colectat în teritoriul respectiv).

3. Incluziunea reprezentanților APL în Consiliul Fondului rutier, într-un număr egal cu cel al reprezentanților din cadrul administrației publice centrale. Astfel va fi asigurată paritatea reprezentării, în conformitate cu destinația utilizării fondului (50% la 50%).

4. Identificarea unor surse directe și speciale pentru APL 1 din care să fie finanțată întreținerea drumurilor (în special, reintroducerea taxei locale pentru posesorii de autovehicule, care a fost anulată în mod abuziv și fără consultarea APL).

AVIZ

la proiectul legii pentru modificarea și completarea unor legi –nr. 1093 (Politica fiscală pentru anul 2014)

Completarea propusă la Art. XXVII a proiectului de lege, care prevede completarea art. 80 din legea privind administrația publică locală cu un alineat nou privind plata obligatorie a dividendelor în mărime nu mai mică de 30% din profitul net obținut în anul de gestiune, este inoportună și contrară principiilor autonomiei locale.

Autorii propunerii în cauză nu au ținut cont de faptul că marea majoritate a întreprinderilor municipale și a societăților comerciale, în care unitățile administrative teritoriale dețin o anumită cotă, sunt create pentru prestarea diferitor servicii publice de primă necesitate, scopul lor primar nefiind obținerea profitului. Marea lor majoritate nu numai că nu obțin profit, ba chiar și activează în pierdere. În plus, atunci când compania obține un anumit profit, autoritățile locale/fondatorii societății trebuie să aibă libertatea de a decide ce fac cu profitul respectiv – este reinvestit, se fac anumite lucrări de renovare, extindere de rețele. Prin urmare, regula impusă întreprinderilor de stat și societăților comerciale în care statul deține o cotă, din care autorii acestei propuneri s-au inspirat, nu este aplicabilă întreprinderilor municipale și societăților comerciale în care unitățile administrativ-teritoriale dețin o cotă de participare. O astfel de prevedere reprezintă o diminuare a autonomiei locale, în raport cu situația actuală, când autoritățile locale au întreaga libertate de a decide soarta profitului (în acele cazuri rare, când el există).

La art. XXIX. – Codul Contravențional nr.218-XVI din 24 octombrie 2008, propunerea de a completa art. 298 alin. (5²) este confuză și lasă loc de interpretare și de abuz din partea organelor de control.

Nu este clar ce se subînțelege prin „neîncheierea contractelor”. Autoritățile locale vor fi, de fapt, obligate să încheie contracte chiar și atunci când din diferite motive acest lucru nu este în interesul comunității. Au fost raportate cazuri când comunitatea, la adunarea generală a satului, a decis să nu dea în arendă anumite bunuri, ca să rămână pentru folosința tuturor (de ex. iazul), însă organele de control, contrar acestei voințe legitime exprimate la adunarea satului sau prin decizia consiliului local, au făcut act și au hărțuit autoritățile locale „pentru neobținerea de venituri”. Amintim că, dreptul de a administra într-o formă sau alta bunurile proprietate a unităților administrative, inclusiv de a decide în privința încheierii sau nu a contractelor, este un drept exclusiv al comunităților locale (autorităților locale) și un element fundamental al autonomiei locale, garantat în legislație. De aceea, această modificare va spori și mai mult posibilitățile de presiune și abuz împotriva autorităților locale și reprezintă încă o acțiune evidentă de limitare a autonomiei locale, contrar priorității de bază a programului actual de guvernare și contrar Strategiei Naționale de Descentralizare, adoptate de prezentul Parlament și care, în pofida faptului că este deja de un an vigoare, este absolut desconsiderat de toate instituțiile statului în cadrul procesului de elaborare a politicilor. În genere, se creează impresia că prin astfel de inițiative Guvernul și Parlamentul, în loc de a facilita activitatea APL și de a-i asigura instrumente necesare pentru implementarea efectivă a politicilor statului în teritoriu (prin transfer de competențe și resurse), din contra, în raport cu APL intensifică/multiplică instru-

mente de control și presiune sub diferite forme. Nu mai în ultima perioadă de timp, au apărut mai multe inițiative legislative, prin care se instituie diverse sancțiuni pecuniare sau de altă natură în privința reprezentanților APL. Totodată, am dori să amintim sau să aducem la cunoștință că nicio instituție a statului nu este controlată în modul cum sunt controlate autoritățile publice locale: Cancelaria de Stat, Ministerul Finanțelor, Curtea de Conturi, Procuratura, CNA, MAI, Ministerul Mediului, diverse inspecții etc.

Orice inițiativă de plafonare a taxelor locale este inadmisibilă, fiind în contradicție cu principiile autonomiei locale și tuturor angajamentelor naționale și internaționale asumate de actuala guvernare în domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale.

Cu ocazia discutării politicii bugetar-fiscale pentru anul 2014 s-au vehiculat zvonuri/propuneri despre dorința unor „apărători” ai mediului de afaceri de a reveni la plafoane maxime pentru taxele locale. CALM consideră astfel de inițiative totalmente inacceptabile, deoarece va însemna de fapt un regres colosal în calea reformei descentralizării și consolidării autonomiei locale, precum și un semnal de neîncredere și dispreț total față de administrația publică locală. În acest sens, toate învinuirile aduse APL sunt de regulă nefondate și bazate pe cazuri excepționale și foarte rare. Considerăm că **NU POATE** și este inacceptabil ca o instituție serioasă a statului, precum este Parlamentul, în activitatea sa, să se bazeze pe niște cazuri izolate și excepționale, fără o analiză profundă a situației și fără a discuta serios cu toate părțile implicate.

În multe din țările europene, autoritățile locale au chiar și dreptul de a stabili taxe locale noi, suplimentare la cele prevăzute de legislația națională, nu doar să stabilească mărimea acestora. Or, în privința Moldovei, Consiliul European, în raportul său de monitorizare a democrației locale și regionale din primăvara anului 2012, tocmai remarcă lipsa libertății autorităților locale de a stabili taxe și lipsa autonomiei financiare.

Înlăturarea plafoanelor maxime pentru taxele locale a fost apreciată ca o avansare considerabilă în domeniul consolidării autonomiei locale și reformei de descentralizare, iar acum o eventuală reintroducere ar însemna un semnal negativ și regres imens, un semn de inconsecvență și o pierdere a încrederii față de guvernarea centrală din partea autorităților locale.

Stabilirea taxelor locale are loc în cadrul ședințelor publice ale consiliilor locale, în marea majoritate a localităților se organizează audieri publice cu această ocazie, se discută cu agenții economici.

În acest sens, amintim că autoritățile locale sunt cele mai interesate în atragerea de investiții, deschiderea locurilor de muncă și ca mediul de afaceri să vină în localitățile respective și să se simtă confortabil.

Proiectul legii în cauză nu a fost consultat de către comisie sub nicio formă cu APL și CALM

Proiectul legii date nu a fost expedit către CALM pentru consultare, ceea ce reprezintă o încălcare flagrantă a legislației în vigoare. CALM reiterează că obligația de consultare a autorităților locale și a asociațiilor lor reprezentative a fost consacrată atât în convenții internaționale, cât și în legislația națională a Republicii Moldova.

CONCLUZII

Prin urmare, în baza celor menționate mai sus, CALM solicită:

1. Excluderea Art. XXVII din proiectul de lege;
2. La art. XXIX. – Codul Contravențional nr.218-XVI din 24 octombrie 2008 – excluderea din proiectul legii a sintagmei „neîncheierea contractelor” de la art. 298, alin. (5¹);
3. Identificarea adevăratelor probleme și soluții în cazuri concrete de divergențe reale la stabilirea taxelor locale, și nu sacrificarea unei reforme abia începute prin reintroducerea mecanicii a plafoanelor;
4. Implicarea și consultarea efectivă a CALM – ului și APL în procesul de elaborarea și adoptarea proiectelor de legi din domeniul financiar (de la cele mai inițiale etape – discutarea la nivel conceptual, implicarea în grupurile de lucru, etc.). Solicitarea avizului în scris trebuie să fie doar una din etapele finale și formale ale procesului de consultare, colaborarea eficientă presupunând o comunicare și o interacțiune mult mai eficientă.

MARIANA GÂJU – NOUL VICEPREȘEDINTE AL BIROULUI EXECUTIV C.E.M.R.!

Comitetul politic al Consiliului Comunelor și Regiunilor din Europa, eveniment care a avut loc la Praga, Mariana Gâju, primar de Cumpăna, Județul Constanța, a fost aleasă în calitate de vicepreședinte al Biroului Executiv în cadrul Comitetului de Politică a Consiliului Comunelor și Regiunilor din Europa. Prim-vicepreședinte al Asociației Comunelor din România (A.Co.R.) și președinte al Ligii Femeilor Primari din România, dna Gâju este o bună și sinceră prietenă a APL din Republica Moldova. Localitatea pe care o conduce s-a înfrățit cu 4 comune din Moldova: Budești, Strășeni, Sărata Veche și Capaclia. CALM aduce sincere felicitări și urări de bine d-nei Gâju și A.Co.R., în persoana președintelui Emil Drăghici, pentru această frumoasă realizare!

www.calm.md

UN CADRU JURIDIC NOU PENTRU O NOUĂ POLITICĂ DE DEZVOLTARE REGIONALĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

În cadrul unui seminar cu tematica «Un cadru juridic nou pentru o nouă politică de dezvoltare regională în Republica Moldova», reprezentanții Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, împreună cu cei ai Academiei de Administrare Publică și reprezentanții administrației publice locale de nivelul I și II, au discutat propunerile experților europeni privind noul cadru juridic pentru dezvoltarea regională în țara noastră și și-au consolidat cunoștințele în acest domeniu.

www.adrcentru.md

ORAȘUL HÎNCEȘTI ARE UN POLIGON NOU DE STOCARE A DEȘEURILOR MENAJERE SOLIDE

Primaria orașului Hîncești împreună cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și Agenția de Dezvoltare Regională Centru împreună a organizat ceremonia

de încheiere a proiectului „Un mediu salubru pentru o dezvoltare regională durabilă”.

Obiectivul general al proiectului este dezvoltarea inițiativelor regionale în vederea îmbunătățirii factorilor de mediu în raionul Hîncești prin reducerea impactului negativ al deșeurilor menajere solide. Costul total al proiectului constituie 10 776,6 mii lei, dintre care suma alocată din FNDR, constituie 10 676,6 mii lei, contribuția APL de nivelul I - 65 mii lei.

COMISIA EUROPEANĂ A ACORDAT REPUBLICII MOLDOVA PESTE 100 DE MLN EURO PENTRU PROIECTE ENERGETICE

Comisia Europeană a acordat Republicii Moldova peste 100 de milioane de euro pentru proiecte energetice. Uniunea Europeană oferă Republicii Moldova cea mai mare asistență financiară pe cap de locuitor, potrivit șefului delegației Uniunii Europene la Chișinău, Pirkka Tapiola.

www.radiochisinau.md

CEHIA VA OFERI PESTE 500 DE MII DE EURO PENTRU ELABORAREA UNEI PLATFORME MODERNE DE PLANIFICARE TERITORIALĂ ÎN REGIUNILE DE DEZVOLTARE NORD ȘI SUD

Proiectul-pilot „Dezvoltarea instrumentelor moderne de planificare în Regiunea de Dezvoltare Nord, utilizând

tehnologia GIS” (GIS - Sistemul Datelor Geospațiale), concept de proiect elaborat și propus de Agenția de Dezvoltare Regională Nord (ADR Nord), va fi sprijinit financiar din sursele Republicii Ceha, prin intermediul Agenției Ceha pentru Dezvoltare. În acest sens, Republica Cehă va oferi un grant în valoare de 537 326,80 de euro.

Obiectivul general al proiectului este crearea conexiunilor între ADR Nord și cele 11 raioane și municipiul Bălți din Regiunea de Dezvoltare Nord și, respectiv, ADR Sud și cele 8 raioane din Regiunea de Dezvoltare Sud. Conexiunile se vor face în vederea schimbului de date și planificarea teritorială, facilitarea accesului autorităților locale, potențialilor investitori și al publicului larg la date și informații statistice din Regiunile de Dezvoltare Nord și Sud.

<http://adrnord.md>

INVESTIȚII GERMANE ÎN RAIONUL SOROCA. ȘASE SATE DIN COMUNA TĂTĂRĂUCA VECHĂ AU STRĂZI ILUMINATE DE LA ÎNCEPUTUL ANULUI

Pe teritoriul comunei Tătărăuca Veche, din care fac parte șase sate, au fost instalate peste 300 de corpuri de iluminat stradal, bazate pe tehnologia LED. Costurile s-au ridicat la 2 milioane 700 de mii de lei. Finanțarea a venit de la Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei. O investiție justificată, spune primarul comunei Tătărăuca Veche.

REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD ÎNVAȚĂ DIN EXPERIENȚA LOCALITĂȚILOR DIN ROMÂNIA ȘI POLONIA

20 de reprezentanți ai grupului de lucru (consilieri locali, primari, reprezentanți ai Agenției de Dezvoltare Regională Nord, serviciilor desconcentrate și ai operatorului de servicii din raionul Râșcani) responsabil de elaborarea studiului de fezabilitate de aprovizionare cu servicii de apă și canalizare a raionului Râșcani (Clusterul Prut) au mers în perioada 31 octombrie - 8 noiembrie 2013 într-o vizită de studiu în România și Polonia. Deplasarea a avut loc grație suportului acordat prin intermediul proiectului Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) „Modernizarea serviciilor publice locale în RM”.

MUNICIPALITATEA DIN BĂLȚI VA CUMPĂRA 23 DE TROLEIBUZE CU BANII ACORDAȚI DE BERD

Parcul de troleibuze din Bălți va fi renovat, grație unui suport financiar de 1,6 milioane de euro acordat de Banca Europeană pentru Reconstrucții și Dezvoltare (BERD). În acest sens, primarul de Bălți, Vasili Panciuk, și reprezentantul Băncii Europene, Bruno Balvanera (director pentru Caucaz, Belarus și Moldova), au semnat pe 12 noiembrie, la Bălți, Acordul de finanțare. Cele 23 de troleibuze vor reprezenta circa 70 la sută din parcul Regiei transport electric din Bălți.

CALM: CARTE DE VIZITĂ

Misiunea CALM este de a promova o administrație publică locală democratică, descentralizată, transparentă și eficientă, capabilă să contribuie efectiv la dezvoltarea comunităților locale și asigurarea membrilor săi cu servicii publice de calitate.

MEMBRII CALM BENEFICIAZĂ DE:

- Instrumente eficiente de promovare a descentralizării și autonomiei locale reale;
- Stabilirea unui parteneriat efectiv cu Guvernul și autoritățile publice centrale în baza principiilor de egalitate, colaborare, legalitate, transparență și respect reciproc.
- Promovarea cooperării constructive și permanente între autoritățile locale și cele centrale;
- Participarea la seminare/mese rotunde/ateliere de lucru/vizite de documentare pe domenii cu tematică strategică pentru comunitățile pe care le reprezintă;
- Consultanță juridică, economică, financiară, statistică etc.
- Organizarea cursurilor de instruire și a schimbului de experiență pentru aleșii și funcționarii din administrația publică locală;
- Efectuarea de analize și expertize ale cadrului legal;
- Editarea unor studii, ghiduri, manuale, cărți, reviste, publicații, filme;
- Promovarea drepturilor și intereselor membrilor CALM;
- Consultanță pe problemele noii legislații și oferirea recomandărilor de implementare a noilor prevederi;
- Consultanță specializată în diverse domenii: tehnologii informaționale, inginerie, arhitectură, contabilitate, management;
- Intermedierea unor acorduri de colaborare cu localități din R Moldova, precum și cu cele de peste hotarele țării;
- Asistență și sprijin în atragerea de fonduri și scriere de proiecte;
- Asistență, suport și informație pentru APL și documente de consiliere expediate cu regularitate: e-buletine, newsletter, website, pliante, ziare, alte materiale de informare și comunicare;
- Acces la briefinguri, consultări, studii și cercetări;
- Serviciu de informare direct prin telefon sau email;
- Suport și asistență în relațiile cu mass-media și facilitarea oportunității de a fi evidențiate în campaniile naționale media ale CALM.
- Promovarea cooperării intermunicipale, a bunelor practici și a colaborării internaționale;
- Stabilirea și dezvoltarea cooperării cu asociațiile și organizațiile naționale și internaționale;

CALM: TREI PRINCIPII DE AUR ALE APL

Congresul Autorităților Locale vă prezintă trei spoturi, realizate în parteneriat cu IDIS „Viitorul”, în care sunt redade, într-un stil artistic, condițiile în care sunt nevoiți să-și exercite misiunea publică edililor locali. Pentru a viziona integral spoturile, urmăriți postul de televiziune EURO TV sau accesați pagina oficială CALM - www.calm.md

1. PUTEREA LOCALĂ E PENTRU TINE!

2. STATELE DE PERSONAL - COMPETENȚA EXCLUSIVĂ A PUTERII LOCALE!

3. Nu te plânge de nevoi. Caută soluții!

CU CALM, ÎN OGLINDĂ!

DRAGI PRIETENI, MEMBRI AI CALM ȘI REPREZENTANȚI AI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE DIN ÎNTREAGA ȚARĂ! Avem plăcerea să vă aducem la cunoștință faptul că, la inițiativa CALM, postul de televiziune EURO TV difuzează lunar o emisiune dedicată problemelor din administrația publică locală. Printre invitați vor fi reprezentanți ai APL de nivelul I și II, reprezentanți ai administrației publice centrale, experți în domeniu.

Emisiunea este difuzată o dată pe lună și este moderată de jurnalista Ecaterina Mitin-Stratan, realizatoarea proiectului „În Oglindă”. Scopul principal al emisiunii este de a atrage atenția societății asupra locului și rolului APL, dar și a accentua importanța descentralizării în dezvoltarea țării.

Suntem ferm convinși că numai prin identificarea și evidențierea problemelor din domeniul APL vom reuși să atragem atenția structurilor centrale asupra dificultăților cu care se confruntă administrațiile locale. Respectiv, vă sugerăm să dați de fiecare dată curs invitațiilor la emisiune, astfel încât opinia dvs. să poată fi auzită de o țară întreagă. Numai utilizând la maxim toate platformele de exprimare, inclusiv ziarul „Vocea Autorităților Publice Locale” și emisiunea radiofonică, vom reuși să facem ca și în Moldova să fie conștientizată o axiomă care în întreaga Europă este demult literă de lege:

**COMUNITĂȚILE LOCALE PUTERNICE
SUNT TEMELIA UNUI STAT!**

Congresul Autorităților
Locale din Moldova

APEL

Către toate comunitățile, care doresc să încheie acorduri de cooperare/parteneriat/înfrățire cu localități din România, Cehia, Suedia, Letonia, Bulgaria, Polonia. Doritorii sunt rugați să transmită la CALM, via fax sau e-mail, următoarea informație despre comunități: numărul de locuitori, mărime localitate, etc., domeniile de cooperare și țara, din care ar dori să fie viitorii parteneri de cooperare.

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM)

acordă servicii reprezentanților Administrației Publice Locale în vederea elaborării Planurilor Strategice, consultanță juridică, alte servicii, care pot avea un impact important asupra dezvoltării comunităților locale, a promovării descentralizării și consolidării autonomiei locale. Pentru detalii nu ezitați să ne contactați.

CALM e mereu alături!

În fiecare Sâmbătă, la ora 14.00, la postul de radio Vocea Basarabiei ascultați

„Vocea Administrației Publice Locale”

cu Victor Rusu

De asemenea, puteți asculta această emisiune on-line prin internet la

<http://voceabasarabiei.net>